

ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

2015-2017թթ. ՀՀ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՈՐԱԿԻ
ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵՆՏՐՈՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ ԿՈՂՄԻՑ
ԻՐԱԿԱՆԱՑՎԱԾ ԻՆՍՏԻՏՈՒՑԻՈՆԱԼ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՄԱՆ
ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	2
ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ.....	2
ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ	2
ՄԵԹՈԴԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ.....	3
ՄԱՍ 1. ԴԻՄՈՒՄ-ՀԱՅՏ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ	4
ՄԱՍ 2. ԻՆՔՆԱՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	5
ՄԱՍ 3. ՓՈՐՁԱԳԵՏԱԿԱՆ ԽՄԲԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄ ԵՎ ԿԱԶՄ.....	11
3.1 ՓՈՐՁԱԳԵՏՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԳՐՈՒՄ, ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՎ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄ.....	11
3.2 ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂԻ ԴԵՐԸ ԵՎ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ	19
ՄԱՍ 4. ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ (ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ).....	22
4.1. ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ (ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ)	22
4.2. ՓՈՐՁԱԳԵՏԱԿԱՆ ԱՅՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ	24
4.3. ՓՈՐՁԱԳԵՏԱԿԱՆ ՁԵԿՈՒՅՑԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ.....	32
ՄԱՍ 5. ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՄԱՆ ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻՆ ՀԱՏԿԱՑՎԱԾ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԻ ԻՐԱՏԵՍԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ.....	37
ԱՍՓՈՓՈՒՄ	39

Ներածություն

Իր ստեղծման պահից ՈԱԱԿ-ը ձեռնամուխ է եղել կարիքների համապարփակ վերլուծության՝ ուսումնասիրելով պետական և մասնավոր բուհերի ինստիտուցիոնալ և ակադեմիական ծրագրերի կառավարման ներկա իրավիճակը, և փորձել վերհանել այն գործոնները, որոնք խթանում են կամ խոչընդոտում են ՄՈՒՀ-երի զարգացումը:

ՈԱԱԿ-ն առաջնային կարևորություն է տալիս հավատարմագրման գործընթացի շարունակական բարելավմանը: ՈԱԱԿ-ի կողմից իրականացված հավատարմագրման գործընթացի արդյունավետության ուսումնասիրությունը հնարավորություն է տալիս վերհանել լավագույն փորձը, բացահայտել գործընթացի փաստացի վիճակը, խնդիրներն ու բացթողումները, վերանայել ու կատարելագործել (ըստ նպատակների ու խնդիրների) փաստաթղթային հենքն ու գործընթացն ինքնին:

Այսպիսով, ՈԱԱԿ-ի կողմից իրականացված հետազոտության անհրաժեշտությունն արտահայտվում է երկու հանգամանքով՝

- ▶ հավատարմագրման գործընթացը ենթարկվում է համակողմանի վերլուծության,
- ▶ հնարավորություն է ստեղծվում, հիմնվելով էմպիրիկ տվյալների վրա, կատարելագործել գործընթացը և վերանայել ոլորտը կարգավորող փաստաթղթային հենքը:

Հետազոտության նպատակը

ՈԱԱԿ-ի կողմից իրականացված հետազոտության նպատակն է ուսումնասիրել՝

- ▶ որքանով է ՄՈՒՀ-երի հավատարմագրումն իրականացվել հիմնավորված, անկախ և անկողմնակալ
  - փորձագիտական զեկույցներն ըստ շահակիցների հուսալի են և հիմնավորված
  - հավատարմագրման գործընթացները եղել են թափանցիկ և հստակ
  - փորձագետները եղել են անկախ գնահատման, որոշման կայացման գործընթացներում և առհասարակ գործելաոճում
- ▶ որքանով են հավատարմագրման արդյունքներն ընդունելի ՀՀ մասնագիտական կրթական համակարգի և միջազգային փորձագետների կողմից
- ▶ որքանով են կանոնակարգերում, ՈԱԱԿ ընթացակարգերում և ձևաչափերում կատարված փոփոխությունները փոխկապակցված և հաշվի առնում գործընթացի ընթացքում առաջացող խնդիրներն և խոչընդոտները
- ▶ որքանով է գործընթացն իրականանում Հավատարմագրման կարգի և սահմանված ժամանակացույցներին համապատասխան
  - շահակիցները բավարարված են աշխատանքային ծանրաբեռնվածությունից և ՈԱԱԿ ձևաչափերից:

Ուսումնասիրությունը ենթադրել է՝

- ▶ հավատարմագրման գործընթացի լավագույն փորձի վերհանում, բացթողումների, թերությունների բացահայտում և համակողմանի վերլուծություն,
- ▶ հավատարմագրման գործընթացի արդյունավետության գնահատում,
- ▶ փաստաթղթային հենքի վերանայում:

Հետազոտության խնդիրներն են՝

- ▶ նկարագրել հավատարմագրման գործընթացի առկա վիճակը,
- ▶ ստանալ տեղեկություններ՝
  - փորձագիտական վերապատրաստումների,
  - ՈԱԱԿ-ի կողմից տրամադրվող տեղեկատվության և փաստաթղթերի փաթեթի,
  - դիմում-հայտի ընդունման,
  - ՈԱԱԿ-ի էլեկտրոնային հարցաշարի,

- փորձագիտական խմբի կազմի,
  - ինքնավերլուծության իրականացման, զեկույցի ընդունման,
  - նախնական գնահատման,
  - փորձագիտական այցի,
  - փորձագիտական զեկույցի,
  - թերությունների վերացման ՄՈՒՀ-ի ծրագրի,
  - փորձագետի անկախության,
  - փորձագետ-համակարգող փոխհարաբերությունների,
  - համակարգողի մասնագիտական հմտությունների,
  - միջազգային փորձագետի հետ համագործակցության,
  - աշխատանքային միջավայրի,
  - հավատարմագրման գործընթացի ժամկետների իրատեսականության,
  - տրամադրված խորհրդատվության վերաբերյալ:
- ▶ հիմնվելով ստացված քանակական և որակական տվյալների վրա՝ նկարագրել հավատարմագրման գործընթացը, ըստ այդմ՝ քննարկել գործընթացին առնչվող մարտահրավերները, զարգացման միտումները և հեռանկարները:

Մեթոդաբանություն

Հետազոտության իրականացման համար կիրառվել է հետազոտության քանակական և որակական մեթոդներ:

Հետազոտությունը միտված է եղել՝

- ▶ քանակական տվյալներով նկարագրել հավատարմագրման գործընթացի կառուցվածքային տարրերը,
- ▶ որակական տվյալներով բացատրել առկա խոչընդոտները և դրանց բարելավման հնարավոր ուղիները:

Հետազոտության նկարագրական և քանակական կողմն ապահովելու համար նպատակահարմար է եղել անանուն *օնլայն հարցման* մեթոդի կիրառումը (հավատարմագրման գործընթաց անցած ՄՈՒՀ-եր, տեղական և միջազգային փորձագետներ, համակարգողներ, ՈԱԱԿ հավատարմագրման հանձնաժողով), որը հնարավորություն է տալիս հարցման մասնակիցներին անկեղծորեն արտահայտել իրենց կարծիքը, և բարձրացնում է ստացված տեղեկատվության հուսալիությունը:

Հետազոտությանը մասնակցել են 2015-2017թթ. իրականացված հավատարմագրման գործընթացներում ներգրավված 28 փորձագետներ, և հավատարմագրման գործընթաց անցած 8 բուհեր:

Հետազոտության շրջանակներում որակական տեղեկատվության հավաքագրման համար կիրառվել է *ֆոկուս խմբերի* մեթոդը, որը հավատարմագրման գործընթացի շուրջ մանրամասն տեղեկատվության ստանալու հնարավորություն է տվել՝ ապահովելով հավատարմագրման գործընթացում ներգրավված հիմնական խմբերի (փորձագետներ, բուհերում ինքնավերլուծություն իրականացրած անձինք և որակի ապահովման պատասխանատուներ, համակարգողներ և հավատարմագրման հանձնաժողովի անդամներ) խորքային ներգրավվածությունը հետազոտությանը: Այս մեթոդի կիրառման միջոցով հատուկ անդրադարձ է արվել առաջին մեթոդի՝ օնլայն անկետային հարցման միջոցով ստացված տվյալների պարզաբանմանը և ուսումնասիրությանը:

Հետազոտության վերը ներկայացված երկու մեթոդների ընտրությունը հանդիսացել է գործընթացի համակողմանի վերլուծության նախապայման: Բոլոր նշված խմբերի կողմից տրամադրված տեղեկատվությունն ընդհանրացվել է վերլուծության շրջանակներում, որը ներկայացնում է ստորև:

ՄԱՍ 1. ԴԻՄՈՒՄ-ՀԱՅՑ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Որակի ապահովման համակարգի գործառնության փաստացի նպատակը ՄՈՒՀ-երի կրթական գործընթացների և/կամ կրթական արդյունքների շարունակական կատարելագործումն է, որը միտված է ՄՈՒՀ-ի կարիքների շարունակական բավարարմանը: Մա, ըստ էության, վերաբերում է ՄՈՒՀ-ի որակի ապահովման համակարգի գործունեության կառավարմանը և հավատարմագրման գործընթացի կազմակերպմանը:

Քանի որ, հավատարմագրման գործընթացը սկսվում է բուհի կողմից դիմում հայտի ներկայացմամբ, հետազոտության շրջանակում ևս սկսվել է դիմում հայտի կառուցվածքի և բովանդակության դիտարկմամբ: Ուսումնասիրվել են դիմում հայտը լրացնելիս առաջացած խոչընդոտները, և պարզվել, թե բարելավման միտումով ինչ փոփոխությունների անհրաժեշտություն կա:

Դիմում-հայտի (պահանջվող փաստաթղթերի) կառուցվածք և բովանդակություն Ի՞նչ խոչընդոտների հանդիպեցիք դիմում-հայտը լրացնելիս: Ի՞նչը կփոխեիք:	Պատասխանների հաճախականությունը
Խոչընդոտներ չեն եղել	7
Էլեկտրոնային հարցաշարում նախապես ներկայացված տեղեկատվությունը կրկնվում է այլ փաստաթղթերում	1
Ընդամենը	8

Ի մի բերելով հետազոտության մասնակիցների կողմից տրված պատասխանները՝ կարելի է ընդգծել, որ ՄՈՒՀ-երի մեծամասնությունը դիմում-հայտը լրացնելիս խոչընդոտների չի հանդիպել և առանձնապես փոփոխությունների անհրաժեշտություն չի տեսնում: Տեսակետը հաստատվեց նաև ֆոկուս խմբային քննարկման ժամանակ: Դիտարկումները, հիմնականում, վերաբերում են Էլեկտրոնային հարցաշարում և այլ փաստաթղթերում ներկայացված տեղեկատվության կրկնությանը, որը որոշ դեպքերում դժվարացնում է ՄՈՒՀ-ի աշխատանքը:

ՈԱԱԿ-ի Էլեկտրոնային հարցաշար Ի՞նչ խոչընդոտների հանդիպեցիք հարցաշարի լրացման ընթացքում: Ի՞նչը կփոխեիք:	Պատասխանների հաճախականությունը
Խոչընդոտներ չեն եղել	5
Խոչընդոտները տեխնիկական բնույթի էին, որոնք օպերատիվ շտկվել է ՔԱԱԿ անձնակազմի կողմից	3
Ընդամենը	8

Հիմնվելով հետազոտության արդյունքների վրա՝ պետք է նշել, որ ՈԱԱԿ-ի Էլեկտրոնային հարցաշարը լրացնելիս հանդիպած խնդիրները հիմնականում եղել են տեխնիկական բնույթի (ինչպես օրինակ՝ լրացման պահին հարցաշարը հրապարակված չի եղել կայքում), որոնք արագ վերացվել են ՈԱԱԿ անձնակազմի կողմից: Ձևաչափի բովանդակային փոփոխության անհրաժեշտություն չեն տեսնում: Տեսակետը հաստատվել է նաև ֆոկուս խմբային քննարկման ժամանակ:

ՄԱՍ 2. ԻՆՔՆԱՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ

ՄՈՒՀ-ի կողմից իրականացվող ինքնավերլուծության գործընթացի արդյունավետ իրականացմանը նպաստելու համար ՈԱՄԿ-ը մշակել է մի շարք ուղեցույցեր, այդ թվում՝ ինստիտուցիոնալ և ծրագրային ինքնավերլուծության ձևաչափեր, որոնք Հավատարմագրման գործող կարգի բաղկացուցիչ մասն են կազմում: Վերոնշյալ ձևաչափերի արդյունավետությունը, կիրառելիությունը գնահատելու նպատակով փորձ է արվել պարզել շահակիցների բավարարվածությունը ձևաչափից, ինչպես նաև ինչպիսի խոչընդոտների են հանդիպել կառուցվածքային և բովանդակային առումով: Ընդհանրացնելով հետազոտությունների արդյունքները՝ կարելի է ասել, որ հիմնական խոչընդոտները կապված են տերմինների մեկնաբանման հետ՝ պայմանավորված թարգմանությամբ, ինչպես նաև տարբեր ուսումնական հաստատությունների առանձնահատկությունները շեշտադրելու հետ:

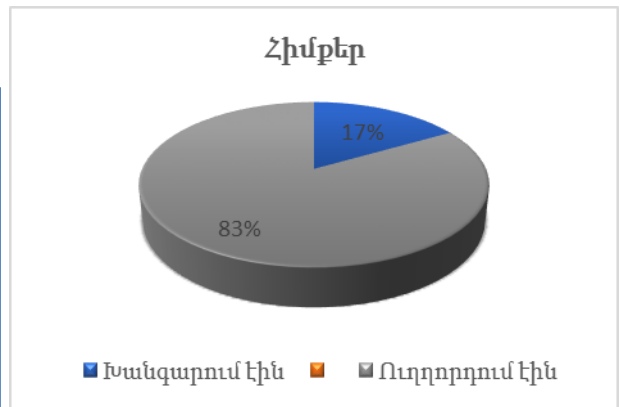
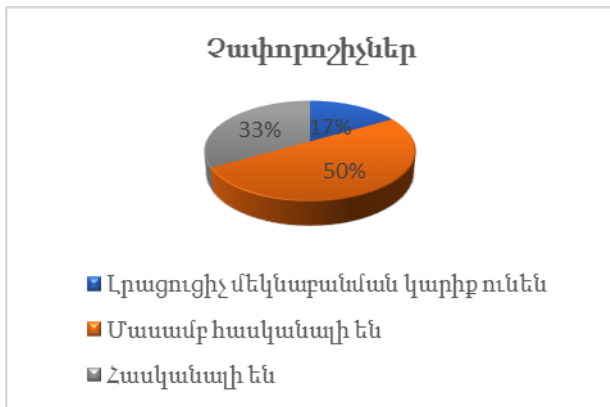
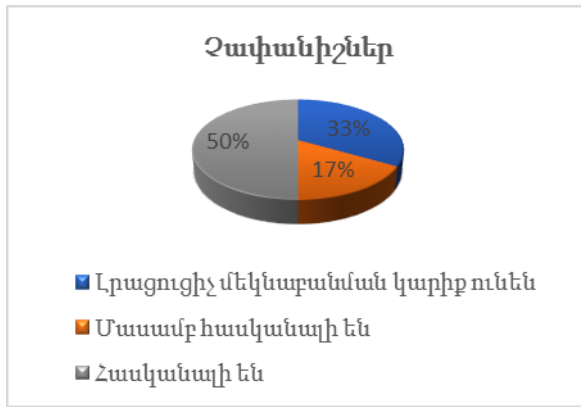
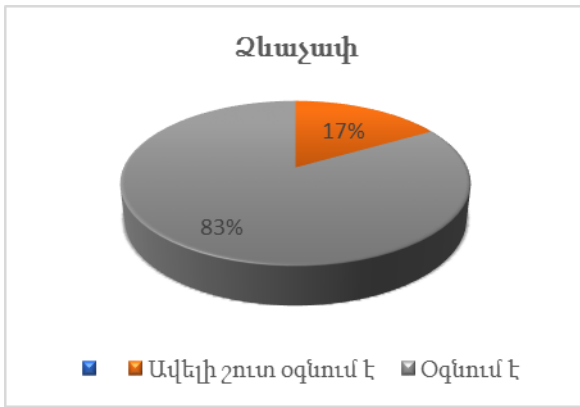
Ինստիտուցիոնալ կարողությունների ինքնավերլուծության ձևաչափի կառուցվածք Ինչպիսի խոչընդոտների հանդիպեցիք:	Պատասխանների հաճախականությունը
Չափանիշներում առկա ենթակետերը (չափորոշիչները) շատ են	1
Առկա էր տերմինների ընկալման խնդիր	1
Ձևաչափը հաշվի չէր առնում տարբեր ուսումնական հաստատությունների առանձնահատկությունները	2
Ձևաչափով պահանջվող էջերի քանակը սահմանափակում է ՄՈՒՀ-ին	1
Եղել են անհասկանելի/ պարզաբանման անհրաժեշտություն ունեցող կետեր	1
Խոչընդոտներ չեն եղել	2
Ընդամենը	8

ՄՈՒՀ-երի կարծիքները ուսումնասիրելուց հետո պարզ դարձավ, որ տերմինների ընկալման խնդիրները սահմանափակել են ՄՈՒՀ-երին իրականացված աշխատանքները հավուր պատշաճի ներկայացնել: Ինչպես նաև ինստիտուցիոնալ կարողությունների ինքնավերլուծության ձևաչափը կիրառելի է բոլոր ՄՈՒՀ-երի համար, այնինչ որոշ ուսումնական հաստատությունների համար դժվարություն է առաջացրել ձևաչափը լրացնելը, քանի որ հաշվատված չէին դասական բուհական համակարգի հետ չնույնականացվող ուսումնական հաստատությունների առանձնահատկությունները:

Որպես փոփոխության անհրաժեշտություն տեսնում են հարցադրումների կոնկրետացումը:

Հետազոտության շրջանակներում ինքնավերլուծության ձևաչափի բովանդակությունը դիտարկվել է հետևյալ տեսանկյուններից՝

- որքանով է վերջինս սահմանափակում կամ օգնում ինքնավերլուծություն իրականացնելիս,
- արդյոք չափանիշները/չափորոշիչները լրացուցիչ մեկնաբանման կարիք ունեն, թե հասկանալի են,
- արդյոք ձևաչափում ներկայացված հիմքերը խանգարում էին, թե ուղղորդում:

Ընդհանուր առմամբ, վերլուծության ենթարկելով հետազոտության արդյունքում ստացված ՀՀ ՄՈՒՀ-երի տրամադրած տեղեկատվությունը, հարկ է նշել, որ **ինքնավերլուծության ձևաչափը** օգնում է և ընդգրկում է բոլոր անհրաժեշտ տիրույթները: Այդուհանդերձ, առաջարկներ են եղել ձևաչափը պարզեցնելու, տերմինները հստակեցնելու: Ինչպես նաև առաջարկվել **Չափանիշների և չափորոշիչների** մեկնաբանության հարցի վերաբերյալ ՄՈՒՀ-երը կարծում են, որ վերջիններիս համար հնարավորինս չափելի պահանջներ պետք է սահմանվեն: Չնայած վերջիններս սահմանում են նվազագույն պահանջները, հասկանալի լինելու վերաբերյալ բուհերից շատերը նշել են, որ թյուրըմբռնումներ կան, ձևակերպումներն ու տերմինները հավելյալ հստակեցման և մեկնաբանման անհրաժեշտություն ունեն: Մեկ ՄՈՒՀ-ի պնդմամբ չափորոշիչները ոչ միշտ են հնարավորություն տալիս արտահայտել ուսումնական հաստատության առանձնահատկությունը: Որպես դիտարկում նաև նշվել է, որ չափանիշ/չափորոշիչները մշակելիս ՀՀ կրթական համակարգի առանձնահատկություններն ու բուհերի առկա վիճակը մասամբ են հաշվի առնված, իսկ տարբերությունները, հիմնականում, պայմանավորված են թարգմանությամբ: Հստակեցումից զատ, որպես առաջարկություն ներկայացվել է չափորոշիչների թվի պակասեցումը:

Ինչ վերաբերում է ձևաչափում առկա *հիմքերին*՝ վերջիններս ավելի շատ ուղղորդող բնույթ ունեն, և միայն հարցվածների 17%-ն է կարծում, որ հիմքերը խանգարում են՝ հիմնավորելով, որ պահանջվող հավելվածները չափազանց շատ են և ավելացնում են բյուրոկրատիան:

Ինքնավերլուծության ձևաչափի կառուցվածքն և բովանդակությունը բազմակողմանի դիտարկելուց հետո, հետազոտության շրջանակներում փորձ է արվել պարզել՝ որքանով օգտակար կլինի չափանիշ/չափորոշիչների վերաբերյալ հստակ ուղենիշների մշակումը և թե վերջիններս որքանով ուղղորդող կամ սահմանափակող կարող են լինեն ինքնավերլուծության իրականացման գործընթացում:

Ինքնավերլուծությունն իրականացնելիս որքանո՞վ արդյունավետ կլինեն չափանիշ/չափորոշիչների վերաբերյալ հստակ ուղենիշների առկայությունը: Առավելությունները:	Պատասխանների հաճախականությունը
Ձևակերպումները հստակ կլինեն և տարրնթերցումների տեղիք չէին տա	4
Կապահովեր շահակիցների առավել մեծ ընդգրկվածություն	1
Չափորոշիչները կարող են դիտարկվել որպես ուղենիշներ	2
Ընդամենը	7

Վերը ներկայացված աղյուսակից պարզ է դառնում, որ ուղենիշների առկայությունը կհստակեցնի չափանիշ/չափորոշիչները, հետևաբար կնվազեն նաև տարրնթերցումները: Այնուամենայնիվ, նաև նշվել է, որ վերջիններս կարող են սահմանափակել վերլուծության ստեղծագործական և յուրահատուկ մոտեցումը:

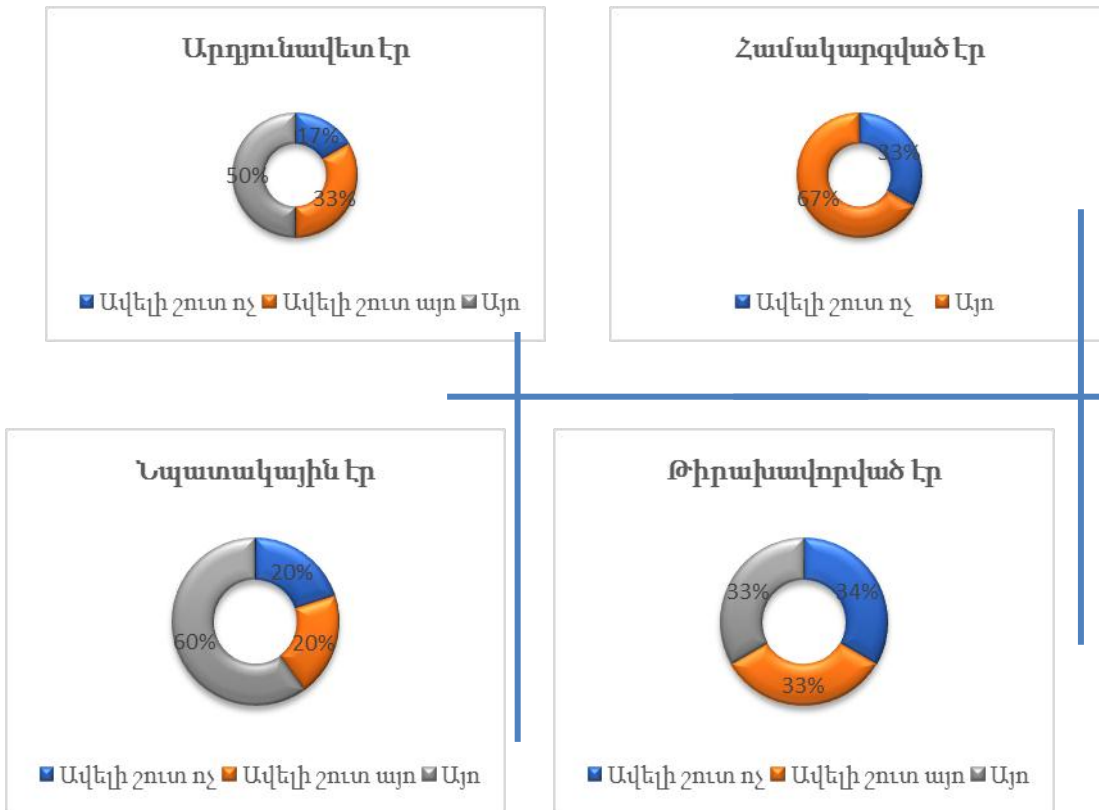
Ինքնավերլուծությունն իրականացնելիս որքանո՞վ արդյունավետ կլինեն չափանիշ/չափորոշիչների վերաբերյալ հստակ ուղենիշների առկայությունը: Սահմանափակումները:	Պատասխանների հաճախականությունը
Տարբեր պրոֆիլի բուհերի դեպքում կարող է ՄՈՒՀ-ի առանձնահատկությունը կորել	2
Կսահմանափակելին ՄՈՒՀ-ի վերլուծության ստեղծագործական և յուրահատուկ մոտեցմանը	1
Չկան	4
Ընդամենը	7

Հետազոտության շրջանակներում անդրադարձել է արվել նաև ինքնավերլուծության իրականացման գործընթացում *ՈԱԱԿ-ի կողմից տրամադրված խորհրդատվությունների արդյունավետությանը*:

Տրամադրված խորհրդատվությունը դիտարկվել է հետևյալ տեսանկյունից՝

- որքանով արդյունավետ էր,
- որքանով համակարգված էր,
- որքանով նպատակային էր և
- որքանով թիրախավորված էր:

Ինչպես կարելի է տեսնել գծապատկերներում, բուհերում ՈԱԱԿ-ի կողմից իրականացված խորհրդատվությունները ընդհանուր առմամբ ծառայել են իրենց նպատակին, ինչի մասին են վկայում հետազոտությանը մասնակցած բուհերի մեծամասնության կողմից տրված դրական գնահատականները:

Հարցին՝ արդյոք ունեն ինքնավերլուծության իրականացման վերաբերյալ վերապատրաստման անհրաժեշտություն, ՄՈՒՀ-երի ճնշող մեծամասնությունը պատասխանել է դրական: Որպես վերապատրաստման թեմաներ առանձնացրել են՝

- Նշել թեմաները:
- Չափանիշ/չափորոշիչների պահանջի հստակեցում և մեկնաբանում
- Ինքնավերլուծության իրականացման սկզբունքը
- Տեղեկատվության հավաքագրում և վերլուծություն
- Արտաքին և ներքին շահակիցներին ներգրավելու և նրանց մոտիվացնելու մեխանիզմների և ձևերի ներկայացում
- Հետազոտության բաժնի վերլուծություն՝ ինչպիսի քանակական և որակական տվյալներ ներկայացնել
- ՌԾ-ի և ՄԿԾ-ների արդյունավետության վերլուծության պատշաճ ներկայացում
- Վերջնարդյունքնահետ դասընթացների մշակում դասախոսական կազմի համար

Փորձագետների շրջանում իրականացված հետազոտության շրջանակներում, ինչպես նաև ֆոկուս խմբային քննարկումների ժամանակ ևս անդրադարձ է կատարվել ինքնավերլուծության գործընթացի հիմնախնդիրներին: Փորձ է արվել պարզել՝ հատկապես ինչպիսի խնդիրների առկայության դեպքում ինքնավերլուծությունը պետք է վերադարձնել ՄՈՒՀ-ին՝ վերանայելու և ինքնավերլուծության փաթեթում ինչպիսի հիմնավորող տվյալների (թե քանակական, թե որակական) անհրաժեշտություն են տեսնում փորձագետները՝ փորձաքննության արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով:

Ինչպիսի խնդիրների առկայության դեպքում ինքնավերլուծությունը պետք է վերադարձնել ՄՈՒՀ-ին՝ վերանայելու	Պատասխանների հաճախականությունը
Եթե վերլուծությունները շեղվում են չափանիշ/չափորոշիչների պահանջից, իսկ մեկնաբանությունները ըստ չափորոշիչների չեն ներկայացվում	12
Երբ ՄՈՒՀ-ի ներկայացրած տեղեկատվությունը կրում է պատմողական բնույթ, Եթե ինքնավերլուծությունը ամբողջովին նկարագրական է և ոչ վերլուծական	5
ԲՈՒՀ-ի կողմից ներկայացված տեղեկատվության հիմնավորումը վերլուծական տվյալներով բացակայում է	5
SWOT վերլուծությունը պատշաճ ձևով չիրականացնելու դեպքերում	1
Եթե ինքնավերլուծությունը պարունակում է հակասական տվյալներ, իրարամերժ դրույթներ ներկայացված է մակերեսային տեղեկատվություն	2
Եթե ինքնավերլուծությունը չի արտահայտում ՄՈՒՀ-ի օբյեկտիվ պատկերը	2
Եթե ՄԿԾ-ների վերաբերյալ ամբողջական փաթեթ ներկայացված չէ	2
Ընդամենը	29

Ինչպես կարելի է տեսնել, հիմնական խոչընդոտը կապված է չափանիշ/չափորոշիչների պահանջը սխալ ընկալելու հետ: Ինքնավերլուծության զեկույցներում հաճախ գերակշռում են նկարագրությունները, զեկույցների վերլուծականությունը շատ քիչ է, մասնավորապես՝

- բացակայում են **խորքային վերլուծությունները** (քանակական և որակական տվյալներ, քանակական տվյալների դինամիկայի վերլուծություն, կրճատման կամ ավելացման պատճառների բացահայտում) տարբեր գործընթացների արդյունավետության վերաբերյալ,
- ոչ միշտ են կիրառվում ՈՆԱ անհաժեշտ **գործիքակազմեր** տարբեր գործընթացների արդյունավետությունը հիմնավորելու նպատակով: Օր՝
  - դասավանդման և ուսումնառության որակի ապահովում,
  - շրջանավարտների զբաղվածություն,
  - կառավարում:

Եվ որպես խնդրի լուծում փորձագետներն առաջարկում են ինքնավերլուծության զեկույցը հետ վերադարձնել բուհերին, եթե գնահատումն արդյունավետ իրականացնելու համար անհրաժեշտ տեղեկատվության միսիմալ շեմն ապահովված չէ:

Ինքնավերլուծության փաթեթում ինչպիսի՞ հիմնավորող տվյալների (քանակական, որակական) անհրաժեշտություն եք տեսնում փորձաքննության արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով:	Պատասխանների հաճախականությունը
Անցկացվող հարցումների վերլուծություններ, քանակական և որակական հիմնավորումներ	7
Շրջանավարտների մասին լայնածավալ տեղեկատվություն	1
ՄՈՒՀ-ի մասին կատարողականի հստակ ցուցիչներ	2
Ֆինանսական ցուցանիշներ, դրանց շարժի միտումներ	1
ՈԱ համակարգի գործարկման մասին ամբողջական տվյալներ	5
Ընդունելության և ավարտական քննությունների վերաբերյալ տվյալներ	1
Ուսանողների թվի դինամիկայի վերլուծություն	2
Ուսանողների առաջադիմության վերաբերյալ տվյալներ	1
Ներկայացված տվյալների դինամիկայի վերլուծություններ. մի քանի տարվա ցուցանիշների դինամիկա	1
Որակի ներքին ապահովման համակարգի մասին առավել շատ տեղեկատվություն, քանի որ խնդիրները հենց դրանից են բխում, եթե հսկվեն բոլոր փուլերում ճիշտ որակի ներդրմանը ապա վերջում խնդիր չի առաջանա որակի ապահովման վերաբերյալ	1
Տվյալների հավաքագրման մեթոդներ	1
Լրացուցիչ տվյալների անհրաժեշտություն չեմ տեսել	4
Ընդամենը	27

Հիմնվելով հետազոտության արդյունքների վրա՝ կարելի է փաստել, որ փորձագետները, հիմնականում ցանկանում են տեսնել ավելի շատ վերլուծական տվյալներ, ոչ թե ուղղակի փաստերի ու թվերի նկարագրություններ: Այսինքն, ներկայացված լինի ոչ թե քանակական տվյալ, այլ դրա դինամիկայի վերլուծությունը, կրճատման կամ ավելացման պատճառների բացահայտումը և այլն:

ՄԱՍ 3. ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԽՄԲԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄ ԵՎ ԿԱԶՄ

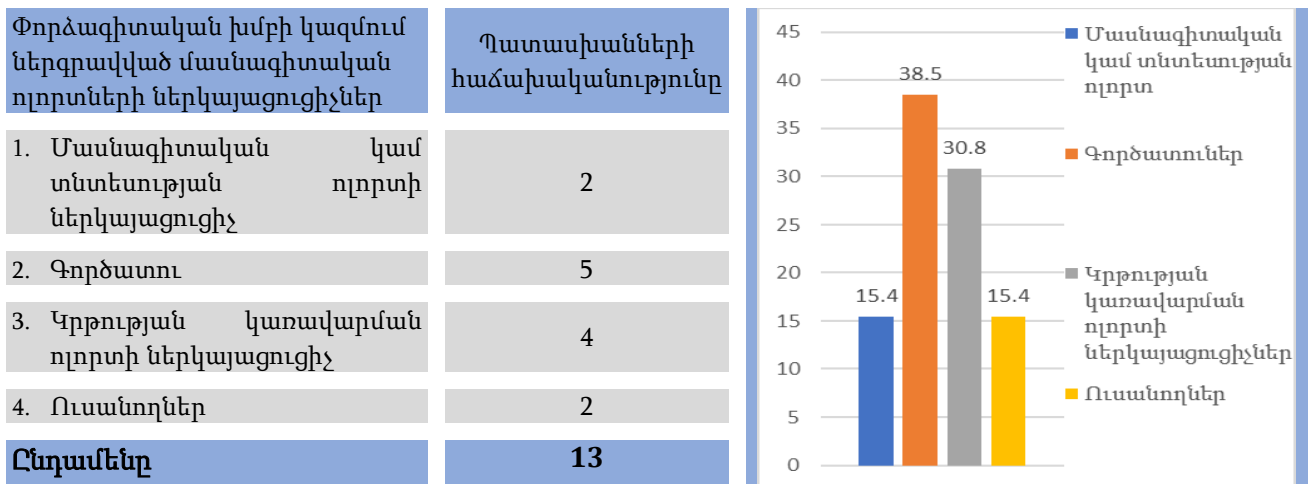
3.1 ՓՈՐՁԱԳԵՏՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔԱԳՐՈՒՄ, ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ ԵՎ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄ

Արտաքին փորձագետների ընտրությունը հավատարմագրման գործընթացի կարևորագույն խնդիրներից մեկն է, քանի որ հավատարմագրման որոշումների ճանաչումը մեծապես կախված է ընտրության չափանիշների պահպանումից և սահմանված ընթացակարգերի իրականացումից: ՈԱԱԿ-ի փորձագետների ընտրության չափանիշները և համապատասխան գործընթացները համահունչ են Հավատարմագրման եվրոպական կոնսորցիումի սահմանած չափորոշիչներին, փորձաքննություն իրականացնելու համար ընտրվում են բարձր մասնագիտական որակներ ունեցող, անվանի տեղացի և միջազգային փորձառու մասնագետներ, ովքեր արդեն հմտացած են որակի ապահովման գործընթացներ իրականացնելու մեջ:

Փորձագիտական խմբերը որպես կանոն բաղկացած են՝

- պրոֆեսորադասախոսական կազմի ներկայացուցիչներից,
- մասնագիտական կամ տնտեսության տվյալ ոլորտի ներկայացուցիչներից,
- կրթության կառավարման ոլորտի ներկայացուցիչներից,
- ուսանողներից,
- գործատուներից:

Հետազոտության շրջանակներում փորձ է արվել պարզել՝ որոնք են այն **3 կարևորագույն մասնագիտական ոլորտները, որոնց ներկայացուցիչներին բուհերը կցանկանային տեսնել փորձագիտական խմբի կազմում:**

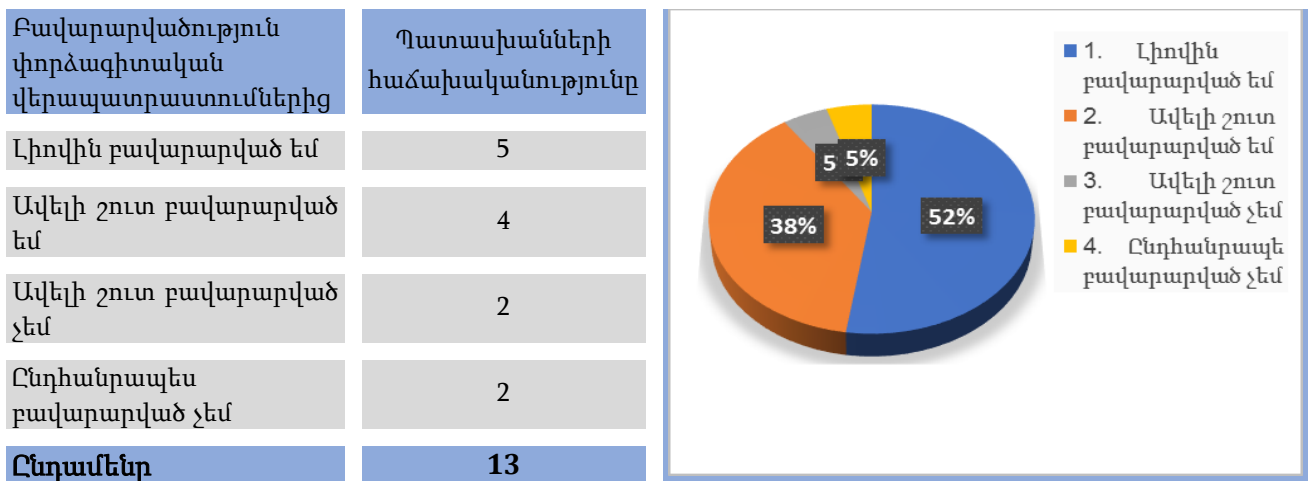

Հիմք ընդունելով հետազոտության արդյունքները՝ կարելի է փաստել, որ հարցվողների մեծամասնության կարծիքով փորձագիտական խմբերում պետք է անպայման ներգրավված լինեն գործատուներ և կրթության կառավարման ոլորտի ներկայացուցիչներ, ովքեր անմիջականորեն առնչվում են ուսումնական գործընթացի կառավարմանը և տիրապետում են ոլորտի առանձնահատկություններին:

Համակարգողների համոզմամբ, ոչ պակաս կարևոր հիմնախնդիր է նաև փորձագետների ընտրության և հավաքագրման ընթացակարգի արդյունավետ իրականացումը: Վերջիններիս

պնդմամբ, գործընթացը պետք է մշտական ուշադրության կենտրոնում լինի, իսկ ընթացակարգը մշտապես կատարելագործվի:

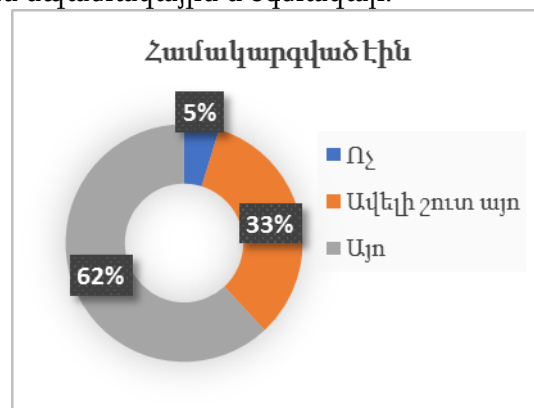
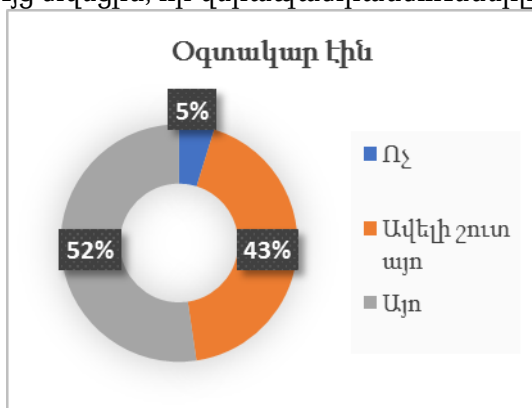
Բացի փորձագետների այս կամ այն մասնագիտական ոլորտի պատկանելությունից, վերջիններիս ընտրության ժամանակ հաշվի են առնվում նաև նրանց գրավոր և բանավոր հաղորդակցվելու, հանդիպումներ անցկացնելու, մեծ ծավալի տեղեկատվություն վերլուծելու կարողությունները, ինչպես նաև անձնային այնպիսի հատկությունները, որոնք թույլ կտան ապահովել անկողմնակալ և օբյեկտիվ գնահատում: Վերոնշյալ հմտությունները գործընթացում կիրառելու, արդյունավետ և նպատակային փորձաքննություն իրականացնելու համար, ՈԱԱԿ-ը պարբերաբար իրականացնում է փորձագիտական խմբի անդամների վերապատրաստումներ: Վերապատրաստումներն իրականացվում են երկու փուլով՝ 1. Փորձագիտական բազայում ընդգրկվելու միտումով և 2. արդեն իսկ ընտրված փորձագետների վերապատրաստում գործընթացն իրականացնելու նպատակով: Տվյալ հետազոտության շրջանում ևս անդրադարձել է արվել փորձագետների շրջանում իրականացված վերապատրաստումներին՝ նպատակ ունենալով պարզել **վերապատրաստումների արդյունավետությունը և բավարարվածությունը անցկացված վերապատրաստումներից:**

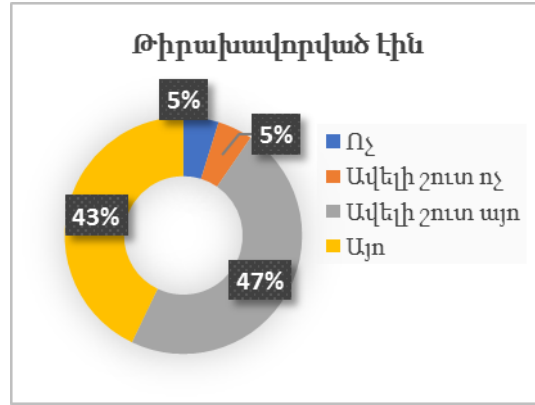
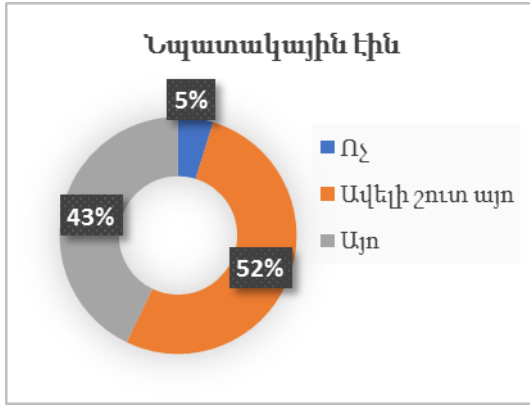

Ընդհանրացնելով հետազոտության արդյունքները՝ կարելի է ասել, որ վերապատրաստումներն ընդհանուր առմամբ արդյունավետ են եղել: Վերապատրաստումները պարզաբանել են ողջ գործընթացի նպատակը, կարևորությունը՝ քայլ առ քայլ ներկայացնելով գործընթացի փուլերը: Ներկայացվել է արտաքին գնահատման իրականացման ողջ մեթոդաբանությունն ու ընթացակարգը, փորձագետի դերը և պարտականությունները, ինչպես նաև գնահատումներն առավել արդյունավետ իրականացնելու ուղիները, որոնք շատ են օգնել փորձագիտական աշխատանքն արդյունավետ կազմակերպելու և իրականացնելու գործում: Ընդհանուր առմամբ, մասնակիցները գտնում են, որ վերապատրաստումները ծառայել են իրենց բուն նպատակին՝ ապահովվել և տրամադրվել է տեղեկատվություն առաջիկա քայլերի մասին, սակայն փորձագետները նշել են, որ կցանկանային, որպեսզի վերջիններս լինեն շարունակական, իսկ վերապատրաստման ժամանակահատվածը երկար: Հիմնական դիտարկումները վերաբերում էին վերապատրաստման թիրախի և խմբերի ոչ այնքան ճիշտ ընտրված լինելուն: Փորձագետները գտնում են, որ վերապատրաստումները պետք է լինեն տարբերակված. Արդյունավետ չէ, երբ միևնույն խմբում ներգրավված են և՛ սկսնակ, և՛ փորձառու փորձագետներ:

Բավարարվածություն փորձագիտական վերապատրաստումներից. Խնդրում ենք հիմնավորել Ձեր պատասխանը:	Պատասխանների հաճախականությունը
Վերապատրաստումները նպաստեցին նոր գիտելիք, հմտությունների և կարողությունների ձեռքբերմանը՝ գործընթացն արդյունավետ իրականացնելու նպատակով	5
Վերապատրաստումների մեթոդաբանությունը ճիշտ էր ընտրված, իսկ նյութի մատուցումն իրականացվում էր կոմպետենտ մոտեցմամբ	3
Վերապատրաստումները եղել են արդյունավետ և օգտակար	3
Վերապատրաստումները պարզաբանում էին գործընթացի նպատակն ու կարևորությունը	3
Խմբի ներսում ցուցաբերվել է անհատական մոտեցում յուրաքանչյուր մասնակցի	2
Վերապատրաստողները բանիմաց և պատրաստված մասնագետներ էին, ովքեր պատրաստ էին իրենց փորձն ու գիտելիքները փոխանցել մասնակիցներին	3
Վերապատրաստման նման ձևաչափը նպաստում է անհրաժեշտ պատրաստվածության ձեռքբերմանը	2
Վերապատրաստումների տևողությունը պետք է երկարացնել	2
Աշխատանքային պրոցեսում ավելի շատ բան ենք սովորել, քան վերապատրաստման ժամանակ	3
Վերապատրաստումները չեն իրականացվել փորձագետների կարիքների գնահատման հիման վրա	2
Վերապատրաստումները պետք է կրեն շարունակական բնույթ	2
Ընդամենը	27

Հետազոտության շրջանակներում փորձ է արվել ուսումնասիրել իրականացված վերապատրաստումները՝ օգտակարության, համակարգվածության, նպատակայնության և թիրախավորվածության տեսանկյունից: Ընդհանուր առմամբ, հետազոտության արդյունքները ցույց տվեցին, որ վերապատրաստումները եղել են նպատակային և օգտակար:

Վերապատրաստումների **օգտակարությունն ու նպատակայնությունը** բարձր է գնահատվել փորձագետների կողմից, քանի որ դրանք օգնում ու ուղղորդում էին իրենց աշխատանքի կազմակերպմանը: Ինչ վերաբերում է **թիրախավորվածությանը**, չնայած մեծամասնության դրական արձագանքներին, փորձագետներն առաջարկել են վերապատրաստման թիրախ խմբերը կազմել ըստ պատրաստվածության մակարդակի (ուսանողների համար առանձին խմբեր ձևավորել, մեկ կամ մեկից ավելի անգամներ փորձաքննություն իրականացրած անձանց և գործընթացում նոր ներգրավված անձանց համար վերապատրաստումներն իրականացնել առանձին խմբերով): Մասնակիցները դրական են արձագանքել նաև վերապատրաստման նյութի և կազմակերպման **համակարգվածության** վերաբերյալ:

Խնդրում ենք հիմնավորել Ձեր պատասխանը:	Պատասխանների հաճախականությունը
1. Օգտակար էին և նպատակային, քանի որ հստակեցվեցին փորձագետի հետագա քայլերը, դերը, քննարկվեցին բոլոր ընթացակարգային հարցերը	4
2. Վերապատրաստումները շատ նպատակային էին, քանի որ ձեռքբերված հմտությունները օժանդակեցին գործընթացի իրականացման ժամանակ	4
3. Թեև վերապատրաստումներն ընդգրկում էին, և տրամադրվում էին անհրաժեշտ ուղեցույցներ, գործընթացն ամբողջովին պատկերացնում ես, երբ մեկ անգամ անցնում ես բոլոր փուլերով	2
4. Թիրախները ճիշտ ընտրված չէին. խմբերը պետք է ձևավորվեն ըստ պատրաստվածության մակարդակի	2
Ընդամենը	12

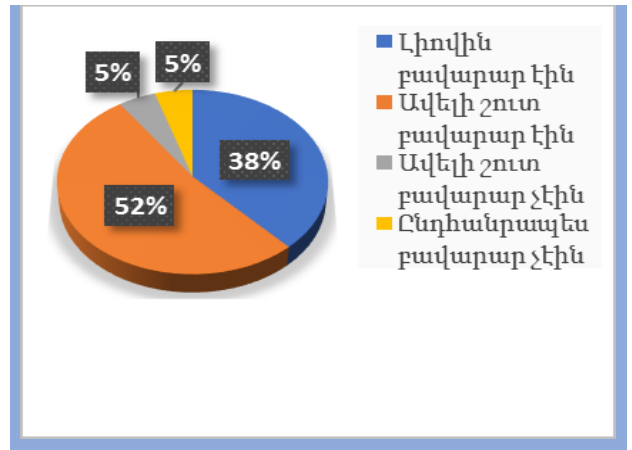
Փորձագիտական վերապատրաստումները նպատակ ունենին՝

- զարգացնելու անհրաժեշտ մասնագիտական հմտություններ՝ արտաքին փորձաքննություն իրականացնելու համար,
- տրամադրելու անհրաժեշտ տեղեկատվություն ՈԱԱԿ-ի գործունեության, առաքելության, հավատարմագրման գործընթացի և չափանիշների մասին,
- տրամադրելու արտաքին գնահատում իրականացնելու համար անհրաժեշտ փաստաթղթեր:

Հետազոտության շրջանակում փորձ է արվել անդրադառնալ բոլոր վերոնշյալ կետերին: Առաջինի դեպքում ուսումնասիրվել է՝ **որքանով բավարար էին ՈԱԱԿ-ի կողմից իրականացված**

վերապատրաստումները փորձաքննություն իրականացնելու համար անհրաժեշտ հմտությունների ձևավորման տեսանկյունից:

Փորձաքննություն իրականացնելու համար անհրաժեշտ հմտությունների ձևավորում	Պատասխանների հաճախականությունը
Լիովին բավարար էին	8
Ավելի շուտ բավարար էին	11
Ավելի շուտ բավարար չէին	1
Ընդհանրապես բավարար չէին	1
Ընդամենը	21

Ինչպես երևում է փորձագետների պնդմամբ վերապատրաստումները, հիմնականում, ծառայել են իրենց նպատակին: Այդ մասին են վկայում, հարցվածների 90%-ի դրական պատասխանները, այն մասին՝ որ իրականացված վերապատրաստումները բավարար էին անհրաժեշտ հմտությունները ձևավորելու համար: Այդուհանդերձ վերապատրաստումների արդյունավետությունը փորձ է արվել գնահատել նաև համակարգողների շրջանում անցկացված հարցումների և ֆոկուս խմբային քննարկումների արդյունքում: Համակարգողների համար կողմնորոշիչ են հանդիսացել գործընթացի ընթացքում ծագած խնդիրները և փորձագետների դրսևորած վարքագծի: Վերջիններիս պնդմամբ ևս վերապատրաստումները ծառայել են իրենց նպատակին և արդյունավետ են եղել (87.5%), այդուհանդերձ գտնում են, որ գործնական բաղադրիչը վերապատրաստումներում թույլ է, դերային խաղերը պետք է շատացվեն: Մասնավորապես փորձագետները դժվարություններ են ունենում զեկույց գրելիս, ինչպես նաև դեռևս թերանում են հարցադրումներ կատարել: Հիմնավորում են, որ նման բացերի առկայությունը փորձագետների մոտ դժվարացնում էր գործընթացը և յուրաքանչյուր հարցի քննարկման վրա նախատեսվածից շատ ժամանակ էր գնում:

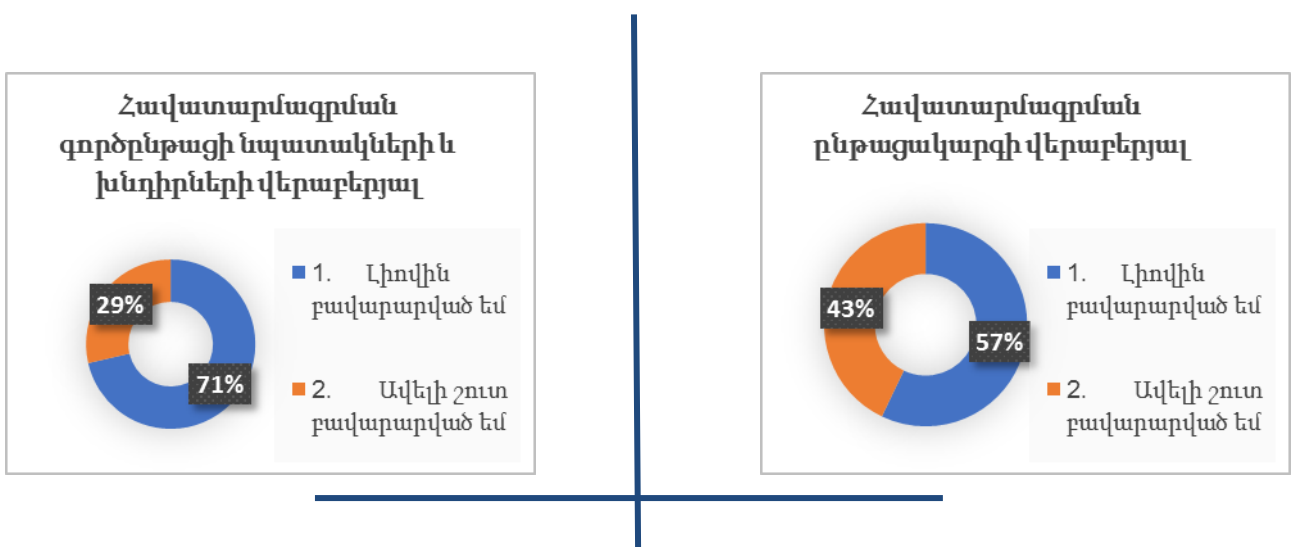
Այնուամենայնիվ, լրացուցիչ վերապատրաստումների անհրաժեշտություն տեսնում են նաև փորձագետները: Ստորև ներկայացված են այն հիմնական թեմաները, որոնց շուրջ փորձագետները և համակարգողները կցանկանային, որ կառուցված լինեին վերապատրաստման նյութը՝

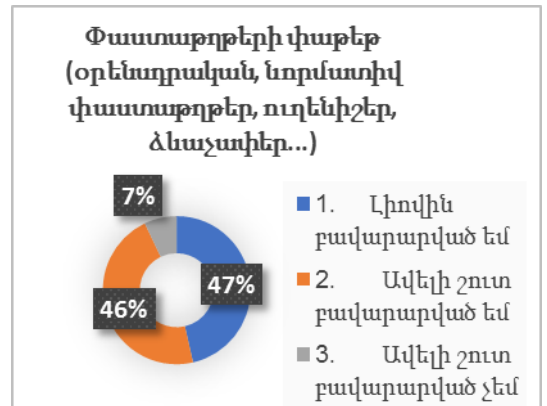
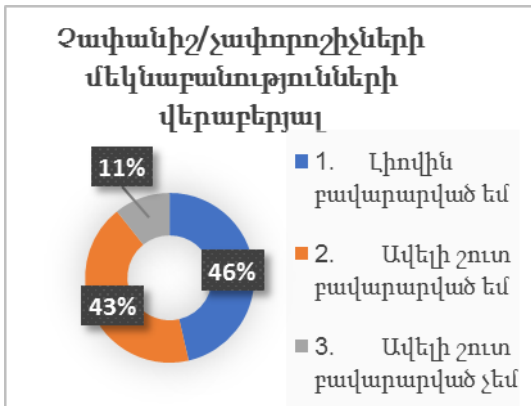
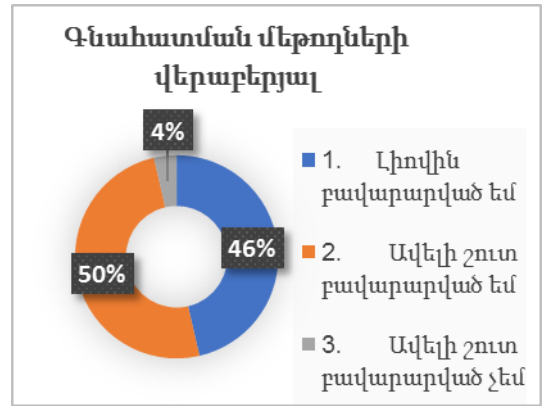
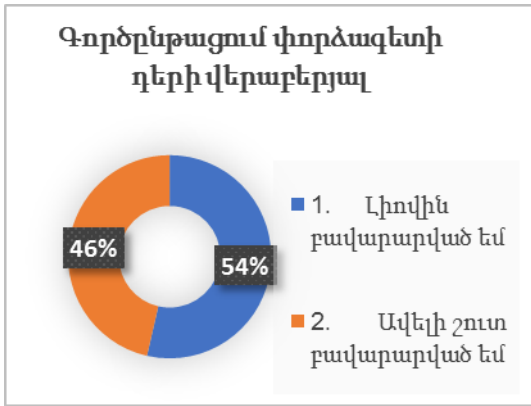

Վերապատրաստման թեմաներ	Պատասխանների հաճախականությունը
1. Ճիշտ հարցադրումներ կատարում	5
2. Ինքնավերլուծությունը ճիշտ շեշտադրմամբ ուսումնասիրում	2
3. Փաստաթղթերի ուսումնասիրություն և եզրահանգումների իրականացում	4
4. Փորձագիտական զեկույցի պատրաստում՝ մասնավորապես փաստերի և դատողությունների տարանջատում Փաստերի հիման վրա դատողությունների ձևակերպում	11
5. Տվյալների համադրում և վերլուծություն	3
6. Չափանիշ/չափորոշիչների մեկնաբանություն	5
7. Թիմով աշխատելու կարողության զարգացում	2
8. Հավելյալ վերապատրաստումների անհրաժեշտություն չենք տեսնում	2
Ընդամենը	33

Ինչպես արդեն նշվեց վերևում, վերապատրաստումները նաև նպատակ ունեն բարձրացնելու գործընթացների և առհասարակ ՈԱԱԿ-ի գործունեության վերաբերյալ փորձագետների իրազեկության մակարդակը: Այդ պատճառով հետազոտության շրջանակներում ուսումնասիրվել է ՈԱԱԿ-ի կողմից տրամադրված տեղեկատվության արդյունավետությունը և օգտակարությունը: Փորձ է արվել պարզել՝ որքանով են վերապատրաստված փորձագետները բավարարված **ՈԱԱԿ-ի կողմից տրամադրված տեղեկատվությամբ**, մասնավորապես՝

- հավատարմագրման գործընթացի նպատակների և խնդիրների վերաբերյալ,
- հավատարմագրման ընթացակարգի վերաբերյալ,
- գործընթացում փորձագետի դերի վերաբերյալ,
- գնահատման մեթոդների վերաբերյալ,
- չափանիշների և չափորոշիչների մեկնաբանությունների վերաբերյալ:

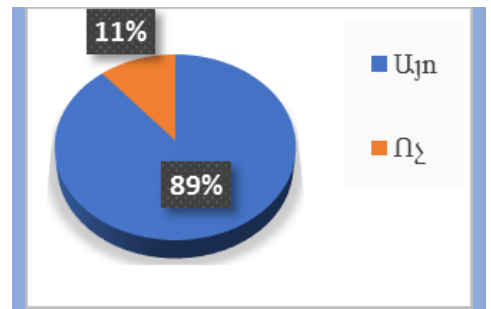

ՀՀ ՄՈՒՀ-երում հավատարմագրում իրականացրած փորձագետների շրջանում իրականացված հարցման, ինչպես նաև ֆոկլոր խմբերի արդյունքների ամփոփումը ցույց է տալիս, որ ՈԱԱԿ-ի կողմից տրամադրված տեղեկատվությունից բավարար է փորձաքննություն իրականացնելու համար, քանի որ տրամադրվել է նորմատիվային-օրենսդրական փաստաթղթերի ամբողջական փաթեթ, աշխատանքային ձևաչափեր: Հարցվածների միայն 11%-ը մասամբ բավարարված չէ չափանիշ/չափորոշիչների մեկնաբանության վերաբերյալ տրամադրված տեղեկատվությամբ: Որպես հիմնավորում պնդում են, որ խնդիրը ոչ այնքան չափանիշ/չափորոշիչների մեկնաբանման վերաբերյալ տրամադրված տեղեկատվությունն էր, այլ բուն չափանիշ/չափորոշիչների վերանայման անհրաժեշտությունը: Կան չափորոշիչներ, որոնք պարունակում են իրարամերժ դրույթներ և լայն քննարկումների տեղիք են տալիս:

Հետազոտության շրջանակում փորձ է արվել նաև պարզել՝ արդյոք փորձագետների կարողացել են իրենց հմտություններն ու կարողությունները լիովին օգտագործվել փորձաքննության գործընթացում:

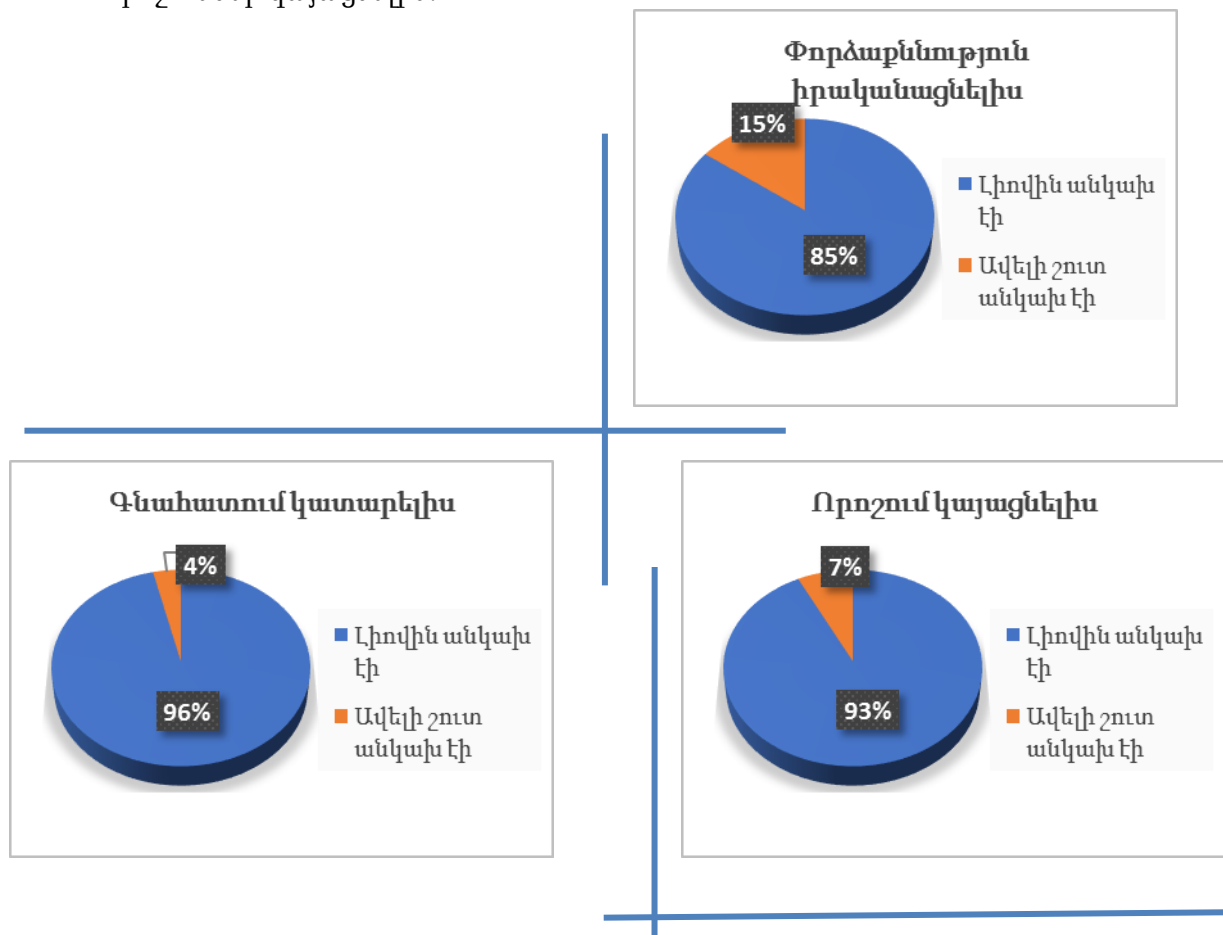
Կոմպետենցիաների օգտագործում փորձաքննության գործընթացում	Պատասխանների հաճախականությունը
Այո	24
Ոչ	3
Ընդամենը	27

Ինչպես ցույց տվեցին հետազոտության արդյունքները, փորձագետների զգալի մասը կարողացել է ձեռքբերված հմտությունները և կարողությունները օգտագործել փորձաքննություն իրականացնելիս: Ավելին, **փորձագետների 100%-ը ցանկություն է հայտնել որպես փորձագետ կրկին մասնակցելու հավատարմագրման գործընթացներում:** Ավելին, միջազգային փորձագետներն անգամ ցանկություն և պատրաստակամություն են հայտնել հետագայում ներգրավվել ՀՀ որակի ապահովման շրջանակի և առհասարակ կրթական համակարգի բարելավման աշխատանքներում:

ՈԱԱԿ-ը չափազանց կարևորում է անկախ և անկողմակալ արտաքին փորձագիտական գնահատման իրականացումը, այդ իսկ պատճառով միջոցներ է ձեռնարկում՝ երաշխավորելու, որ փորձագետները չենթարկվեն անհարկի ազդեցության կամ ճնշման, գործեն առավելագույնս օբյեկտիվ և անկախ: Այդ նկատառումներից ելնելով՝ հետազոտության շրջանակներում ևս անդրադարձել է արվել **փորձագետների անկախությանը:** Փորձ է արվել պարզել՝ որքանով էին վերջիններս անկախ՝

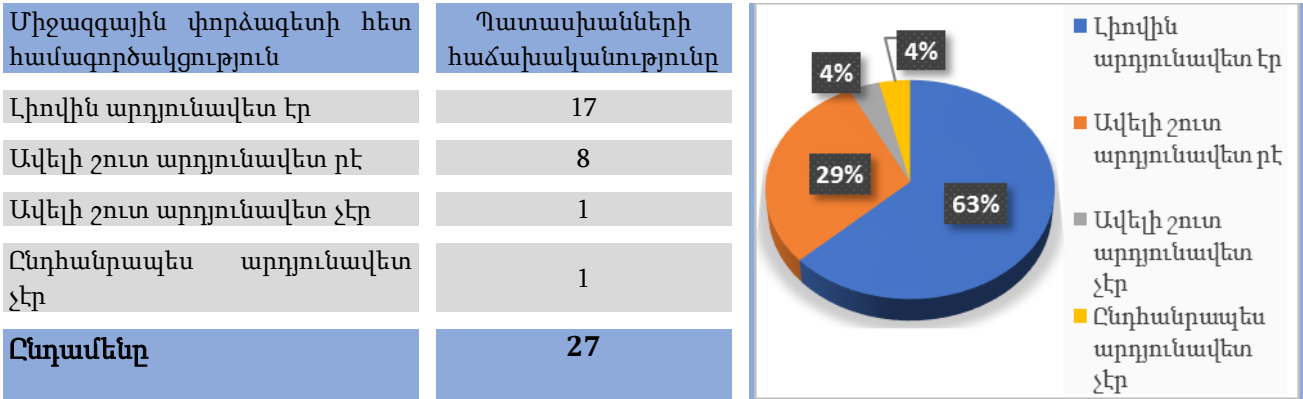
- փորձաքննություն իրականացնելիս,
- գնահատում իրականացնելիս և
- որոշումներ կայացնելիս:

Ինչպես երևում է այս գործընթացներն իրականացնելիս փորձագետները գործել են առավելագույնս անկախ: Ինչպես փորձագետներն են փաստում, որևէ խոչընդոտ չի եղել, որը կսահմանափակեր անկախ և անկողմանակալ փորձաքննություն իրականացնելու գործընթացը, ինչպես նաև ազատ և անկաշկանդ արտահայտելու իրենց կարծիքները: Փորձագետների անկախության մասին վկայում են նաև համակարգողները:

Փորձագիտական խմբի ներսում **աշխատանքների և պատասխանատվությունների ճիշտ բաշխումը** գործընթացի հաջողության կարևորագույն գրավականներից մեկն է: Ուստի հետազոտության շրջանակներում անձրադարձ կատարվեց նաև այս հիմնախնդրին: Թե փորձագետների, թե համակարգողների պնդմամբ պատասխանատվությունների բաշխումը խմբերում համաչափ է եղել: Չնայած յուրաքանչյուր փորձագետ ունեցել է իր պատասխանատվությունների շրջանակը, բոլորը հավասարաչափ հնարավորություն են ունեցել արտահայտելու իրենց կարծիքը, հավասարաչափ ներգրավվելու փորձաքննության գործընթացում: Միայն մեկ դեպքում է եղել, երբ փորձագիտական խմբի ղեկավարը գործընթացի պատասխանատվությունը չի վերցրել իր վրա և համեմատական պասիվություն է դրսևորել:

ՈԱԱԿ-ը, որպեսզի երաշխավորի մոտեցումների թարմացումը, մշտապես ներառում է 1 կամ 2 միջազգային փորձագետներ յուրաքանչյուր փորձագիտական խմբում: Միջազգային փորձագետները ընտրվում են որակի ապահովման միջազգային հեղինակավոր որևէ կազմակերպության կամ ՈԱԱԿ միջազգային փորձագետների բազայից: Միջազգային փորձագետների ներգրավվածությունը խմբերում դրական է գնահատվում նաև տեղացի փորձագետների և ՄՈՒՀ-երի կողմից: **Միջազգային փորձագետների հետ համագործակցության արդյունավետությունը** պարզելու նպատակով, հետազոտության ընթացքում ևս անդրադարձել է արվել այս հարցին:

Ինչպես երևում է համագործակցությունը միանգամայն արդյունավետ է եղել: Փորձագետները որպես արդյունավետության բարձրացման խթան տեսնում են միջազգային փորձագետի ներգրավվածությունը գործընթացի հենց սկզբից՝ նախնական գնահատման փուլից, (skype հանդիպումների միջոցով): Միջազգային փորձագետներն իրենց հերթին, գտնում են, որ պետք է ներգրավվեն գործընթացի ժամանակացույցը մշակելու պահից: Ինչպես նաև ակնկալում են, որ գործընթացի հենց սկզբից կներկայացվեն ակնկալիքները իրենցից, կծանոթանան ՀՀ կրթական համակարգին, կտեղեկացվեն գործընթացի հաջորդականությանը և ընթացակարգին:

3.2 ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂԻ ԴԵՐԸ ԵՎ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՀՄՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ

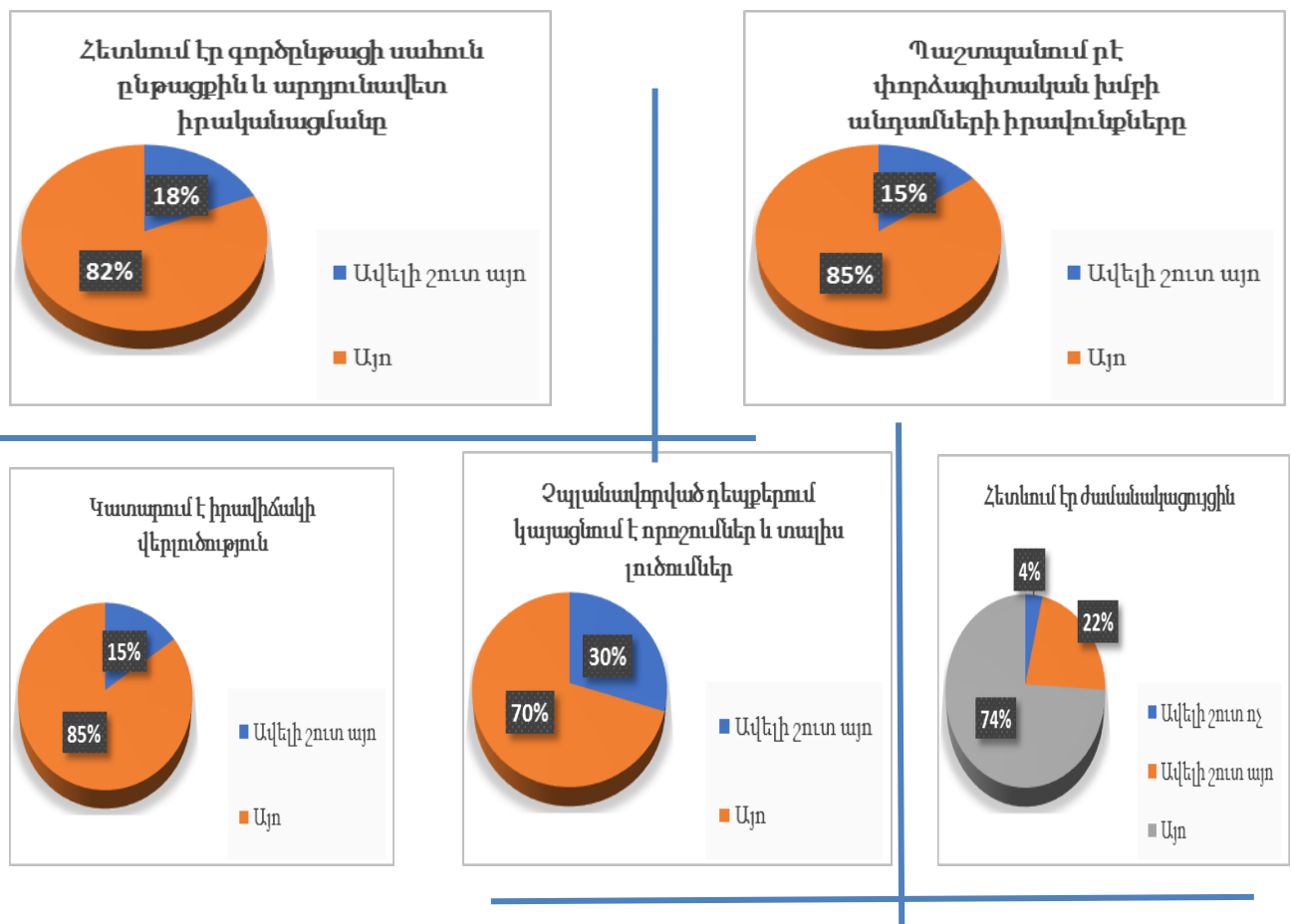
Փորձագիտական խմբերը հիմնականում ձևավորվում են վերապատրաստում անցած շահակիցներից, ովքեր ունեն համապատասխան որակավորում և հետաքրքրված են մասնագիտական ուսումնական հաստատության որակով: Փորձագիտական խմբերում ներգրավված է նաև ՈԱԱԿ-ի աշխատակիցը՝ որպես գործընթացի համակարգող: Վերջինս համակարգում է փորձագիտական խմբի աշխատանքները, աջակցում է ողջ գործընթացի

պլանավորմանն ու իրականացմանը, ինչպես նաև ապահովում է փորձագիտական խմբի և մասնագիտական ուսումնական հաստատության միջև կապը և հանդես է գալիս որպես հավատարմագրման մեթոդաբանության ապահովման երաշխիք:

Հետազոտության շրջանակում փորձ է արվել գնահատել **համակարգողների հետևյալ պարտականությունները՝**

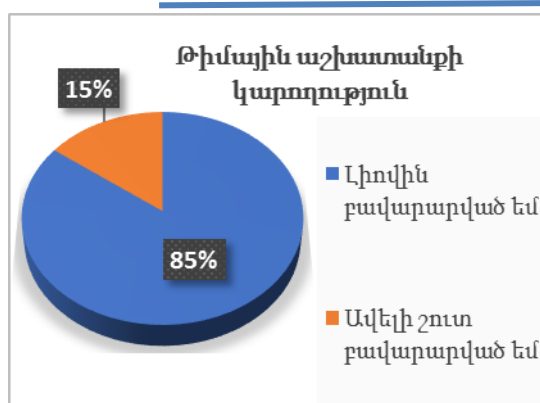
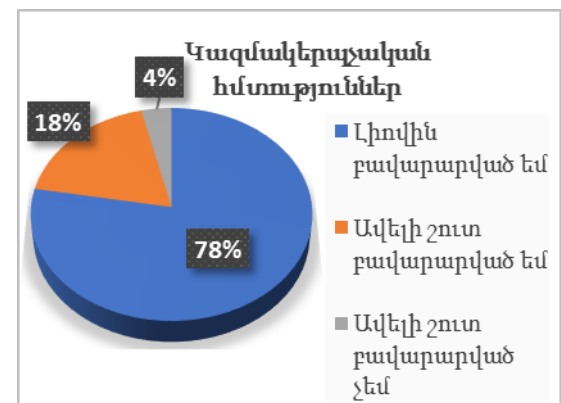
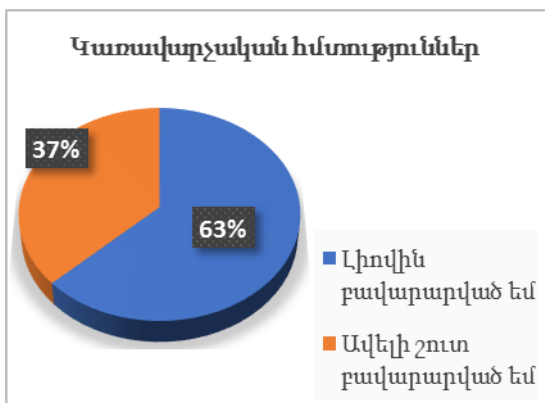
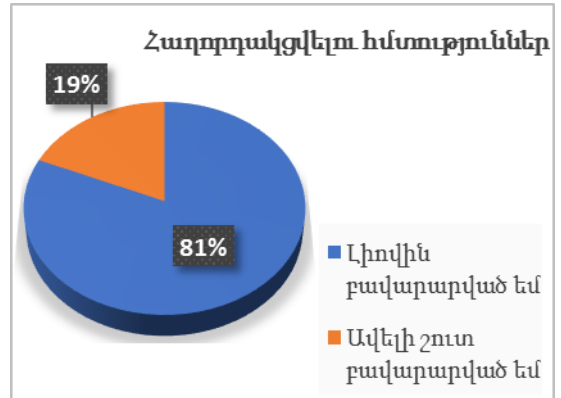
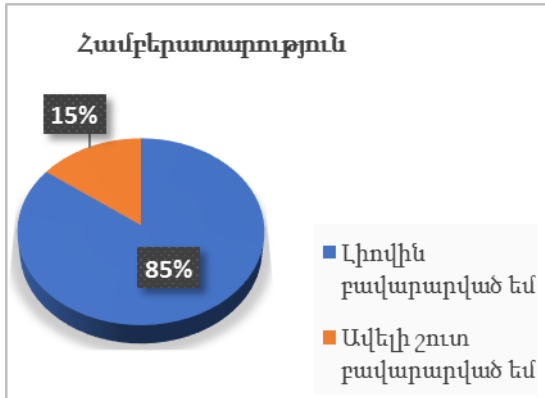
- հետևում էր գործընթացի սահուն ընթացքին և արդյունավետ իրականացմանը (քննարկումների անցկացում, կազմակերպում, ոչ ամբողջական ընկալման կարգավորում),
- պաշտպանում էր փորձագիտական խմբի անդամների իրավունքները,
- կատարում էր իրավիճակի վերլուծություն,
- չպլանավորված դեպքերում կայացնում էր որոշումներ և տալիս լուծումներ,
- հետևում էր ժամանակացույցին:

Վերլուծելով ստացված տվյալները՝ կարելի է փաստել, որ հիմնականում համակարգողներն իրենց պարտականությունները պատշաճ կերպով են իրականացրել: Այդ մասին են վկայում հարցերի տրված բացառապես դրական պատասխանները: Որոշ առումներով թերացումներ եղել են ժամանակացույցի պահպանման հետ:

Հետազոտության մասնակիցները գնահատել են նաև **համակարգողի** որոշ **հմտություններ**, որոնք հանդիսանում են նախապայման փորձագիտական խմբում արդյունավետ աշխատելու և գործընթացները համակարգելու համար: Ինչպես օրինակ՝

- Հաղորդակցվելու հմտությունը,
- Կառավարչական հմտությունները,
- Կազմակերպչական հմտությունները,
- Թիմային աշխատանքի կարողությունը,
- Համբերատարությունը:

Հղվելով ստացված տվյալների վրա՝ կարելի է ասել, որ համակարգողները արդյունավետ աշխատել են թիմում՝ դրսևորելով հաղորդակցվելու, կառավարչական, կազմակերպչական և թիմային աշխատանքի հմտություններ, և հանդես եկել համբերատարությամբ:

ՄԱՍ 4. ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ (ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ)

Փորձաքննությունն իրականացվում է ՄՈՒՀ-երի, նրանց ենթակառույցների, գործընթացների, առանձին կրթական ծրագրերի արտաքին գնահատման և ՈԱԱԿ-ի հավատարմագրման հանձնաժողովին ներկայացնելու համար փորձագիտական զեկույց պատրաստելու նպատակով: Փորձաքննությունը իրականացվում է 4 հիմնական քայլերով՝

1. փաստաթղթերի նախնական ուսումնասիրություն (նախնական գնահատում),
2. փորձագիտական այց,
3. փորձագիտական զեկույցի պատրաստում,
4. որոշման կայացում:

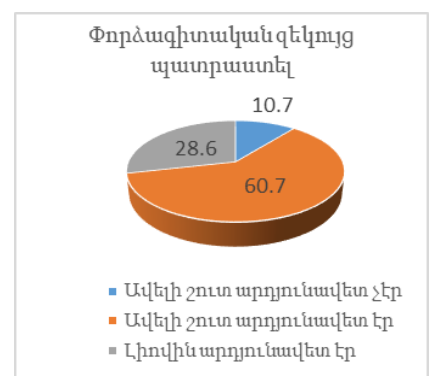
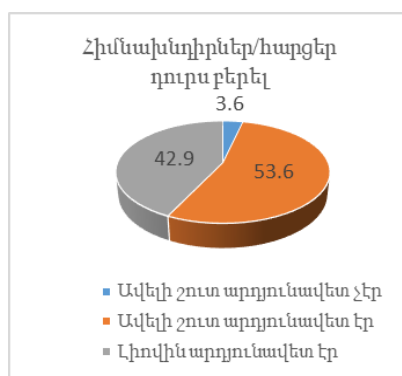
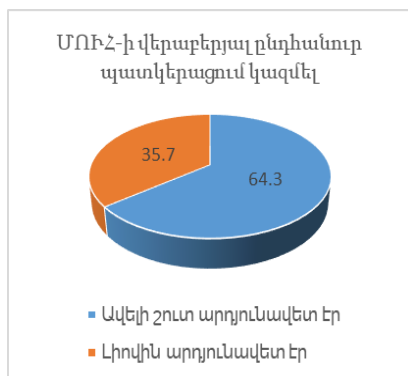
Հետազոտության շրջանակներում ևս անդրադարձ է արվել վերոնշյալ կետերին՝ փորձելով գնահատել յուրաքանչյուր գործընթացի արդյունավետությունը և վերհանել հանդիպող խնդիրները:

4.1. ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ (ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ)

Նախնական գնահատման փուլում փորձագետներն իրականացրել են ՄՈՒՀ-ի ինստիտուցիոնալ կարողությունների և կրթական ծրագրերի ինքնավերլուծությունների և ներկայացված փաստաթղթերի հավատարմագրման չափանիշներին և պետական կրթական չափորոշիչներին համապատասխանության գնահատում՝ արդյունավետության և գործունակության տեսանկյունից: Հետազոտության շրջանակում անդրադարձել է արվել վերոնշյալին, և փորձել ուսումնասիրել նախնական գնահատման գործընթացի արդյունավետությունը:

Նախնական գնահատման գործընթացի արդյունավետությունը դիտարկվել է ըստ հետևյալ խնդիրների՝

- Մուկի վերաբերյալ ընդհանուր պատկերացում կազմել,
- Հիմնախնդիրներ/հարցեր դուրս բերել փորձագիտական այցի ընթացքում պարզաբանելու նպատակով,
- Փորձագիտական զեկույց պատրաստել:

Հիմք ընդունելով ստացված տվյալները՝ կարելի է փաստել, որ նախնական գնահատման գործընթացը տարբեր փորձագիտական խմբերում արդյունավետ է եղել. ծառայել է իր նպատակին, փորձագետները կարողացել են ՄՈՒՀ-ի վերաբերյալ ընդհանուր պատկերացում կազմել, գնահատել բուհի ուժեղ և թույլ կողմերը: Արդյունավետ կերպով դուրս են բերվել հիմնախնդիրներ/հարցերը, որոնք բավարար կերպով ներկայացված չեն եղել, խնդրահարույց են եղել և ենթակա են եղել ուսումնասիրման փորձագիտական այցի ընթացքում:

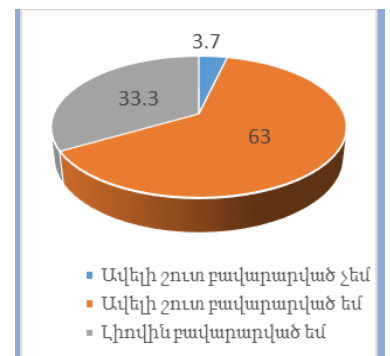
Փորձագետների պնդմամբ վերջինս շատ օգտակար է եղել նաև փորձագիտական այցերն արդյունավետ կազմակերպելու տեսանկյունից: Այդուհանդերձ վերապահումներ կան զեկույց պատրաստելու տեսանկյունից արդյունավետության վերաբերյալ: ՄՈՒՀ-երի կողմից ներկայացված ինքնավերլուծությունները թերի են եղել և լրացուցիչ դժվարություններ են առաջացրել փորձագիտական խմբի համար, ինչպես նաև բազմաթիվ լրացուցիչ փաստաթղթերի ձևաչափերի անհրաժեշտություն են առաջացրել, որն էլ հնարավորություն չի տվել հիմք ապահովել փորձագիտական զեկույցի համար:

Գործընթացների համակարգողների պնդմամբ ևս, նախնական գնահատումն արդյունավետ է եղել (100%), միակ խոչընդոտը եղել է որոշ փորձագետների անփորձությունը, որը պատճառ է հանդիսացել ուշ հունի մեջ մտնելուն:

Նախնական գնահատման գործընթացն առավել համակարգված և կանոնակարգված իրականացնելու նպատակով՝ փորձագետներին տրամադրվել են **ուղենիշեր, ձևաչափեր, որոնց արդյունավետությանն ու կիրառելիությանն** անդրադարձ է արվել նաև այս հետազոտության շրջանակներում:

Համակարգողների պնդմամբ ձևաչափը արդյունավետ է եղել, սակայն վերջինս որոշակիորեն ուռձեցված է և պարզեցման կարիք ունի: Փորձագետները գտնում են, որ ՆԳ ձևաչափը հիմնականում կիրառելի է, թիրախավորված և հարմար ՄՈՒՀ-ի վերաբերյալ պատկերը վերհանելու տեսանկյունից, սակայն վերջնական փորձագիտական զեկույցի ձևաչափի հետ այնքան էլ փոխկապակցված չէ, որն առավել ժամանակատար է դարձնում վերջնական փորձագիտական զեկույցի պատրաստումը:

Բավարարվածություն նախնական գնահատման ձևաչափով	Պատասխանների հաճախականությունը
Ավելի շուտ բավարարված չեմ	1
Ավելի շուտ բավարարված եմ	17
Լիովին բավարարված եմ	9
Ընդամենը	27

Հարկ է նշել, որ, չնայած, համակարգողները փորձել են հստակեցնել և պարզաբանել ձևաչափի տրամաբանությունը, վերջինիս հստակեցման անհրաժեշտություն են տեսնում՝ մասնավորապես նախնական գնահատման և փորձագիտական զեկույցի ձևաչափերի փոխկապակցման տեսանկյունից:

Գործընթացի արդյունավետությունից և ձևաչափերի հարմարավետությունից գատ, փորձել են պարզել, թե **որքան ժամանակ է պահանջվել փորձագետներից նախնական գնահատում իրականացնելու համար**: Ինչպես ցույց տվեցին ուսումնասիրության արդյունքները, փորձագետների մեծամասնությունը նախնական գնահատման վրա աշխատել են 40-80 ժամ: Չնայած, որ եղել են փորձագետներ, ովքեր գնահատում իրականացրել են 20-40 ժամվա ընթացքում, կամ 80-100 ժամ:

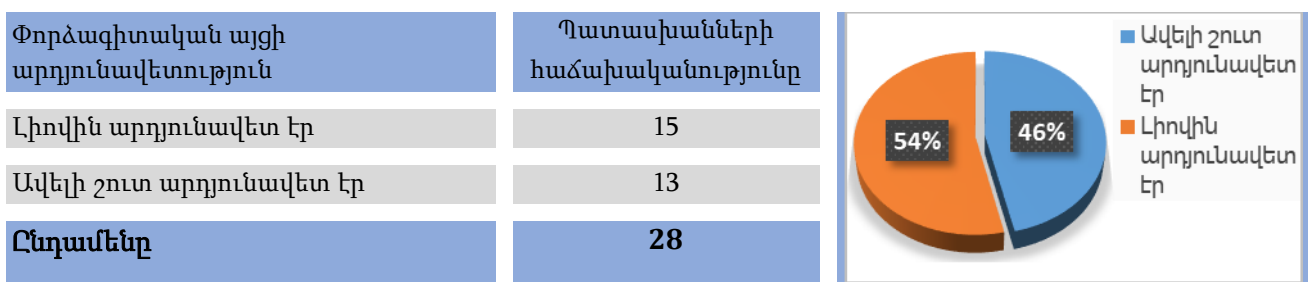
Նախնական գնահատմանը հատկացված ժամանակահատված	Պատասխանների հաճախականությունը
20-40 ժամ	3
40-60 ժամ	11
60-80 ժամ	6
80-100 ժամ	5
Ընդամենը	25

Համակարգողների մեծամասնության պնդմամբ հատկացված ժամանակահատվածը/ ծանրաբեռնվածությունը, հիմնականում, իրատեսական էր: Սակայն եղել են դեպքեր, երբ շատ քիչ ժամանակ է հատկացված եղել, ինչը փորձագիտական խմբի աշխատանքներում ավելորդ լարվածություն է առաջացրել:

4.2. ՓՈՐՃԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱՅՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Փորձագիտական այցն արտաքին գնահատման մի մասն է, որի ընթացքում փորձագետները փորձում են պարզել ինքնավերլուծության մեջ նշված փաստերի և տեղեկատվության հավաստիությունը, ձեռք բերել լրացուցիչ տեղեկատվություն հանդիպումների և հարցումների միջոցով, ուսումնասիրել կրթական գործընթացները և լրացուցիչ փաստաթղթեր, ավելի լավ պատկերացում կազմելու փորձաքննության ենթակա ուսումնական հաստատության գործունեության վերաբերյալ:

Հետազոտության միջոցով փորձ է արվել գնահատել՝ որքանով են իրենց առջև դրված նպատակները իրականացվել: Ուսումնասիրվել է իրականացված **այցերի արդյունավետությունը, հանդիպումների իրականացման ձևաչափի հարմարավետությունն ու օգտակարությունը՝** տեղեկատվություն ստանալու տեսանկյունից, **առանձին հանդիպումների արդյունավետությունը, բուհի կողմից լրացուցիչ տեղեկատվություն տրամադրելու պատրաստակամությունը:** Անդրադարձել է եղել նաև **հանդիպումների օպտիմալ տևողությանը:**

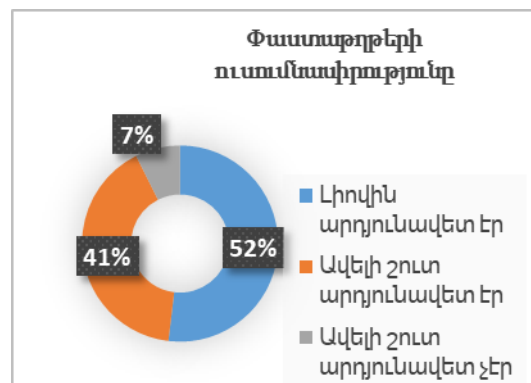
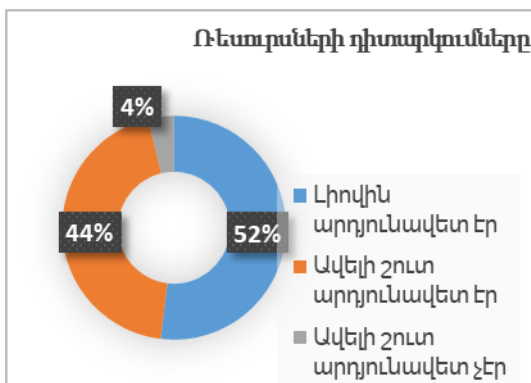
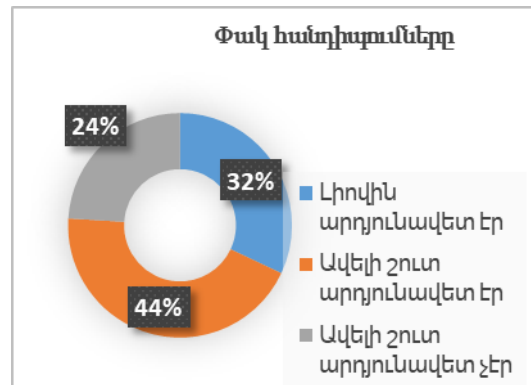
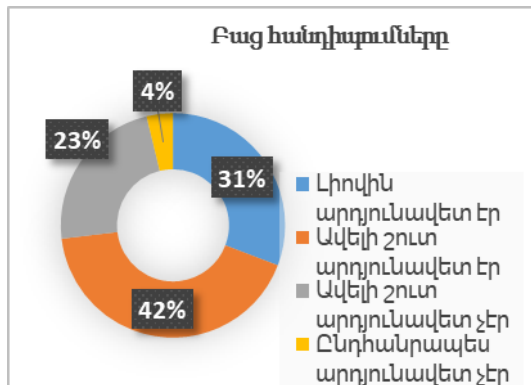
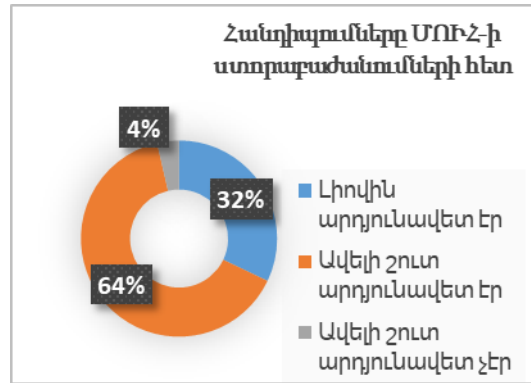
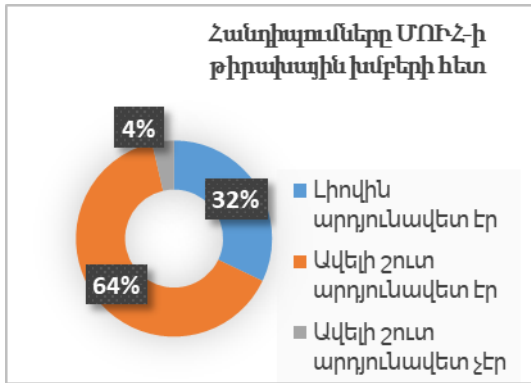

Ինչպես երևում է ներկայացված գծապատկերից, փորձագիտական այցերն ուսումնական հաստատություններ միանգամայն արդյունավետ են եղել: Անհրաժեշտ տեղեկատվություն ստանալու տեսանկյունից՝ ուսումնասիրվել է **ժամանակացույցով սահմանված առանձին հանդիպումների արդյունավետությունը**, մասնավորապես՝

- հանդիպումները ՄՈՒՀ-ի տարբեր թիրախ խմբերի հետ
- հանդիպումները ՄՈՒՀ-ի տարբեր ստորաբաժանումներում,
- բաց հանդիպումները,
- ռեսուրսների դիտարկումը,

- փաստաթղթերի ուսումնասիրությունը,
- փորձագիտական խմբի փակ հանդիպումները:

Անհրաժեշտ տեղեկատվության ստացման տեսանկյունից փորձագիտական այցի ձևաչափով նախատեսված հանդիպումների արդյունավետություն:

ՄՈՒՀ-ի վերաբերյալ ամբողջական պատկեր ստանալու տեսանկյունից՝ նախատեսված բոլոր հանդիպումները արդյունավետորեն են անցել: Ըստ էության՝ ՄՈՒՀ-ում առկա իրավիճակի իրական պատկերը վեր է հանվել հենց փորձագիտական այցի ժամանակ: Համակարգողների կարծիքով ևս հանդիպումներն արդյունավետ են եղել ՄՈՒՀ-ում առկա հիմնական խնդիրներու կարիքները վերհանելու տեսանկյունից (100%): Փոքր-ինչ վերապահումներով են անդրադարձել

բաց հանդիպումներին և փաստաթղթերի ուսումնասիրման գործընթացին: Փորձագետների կարծիքով բաց հանդիպումներն այնքան էլ արդյունավետ չեն, քանի որ կամ շատ քիչ մարդիկ են մասնակցում, կամ ընդհանրապես ոչ ոք բաց հանդիպումների չի գալիս: Եթե նույնիսկ ՄՈՒՀ-ի ներկայացուցիչները ներկայանում են հանդպիպմանը, չեն պահպանում արդեն իսկ հաստատված ընթացակարգը կամ խուսափում են խոսել ՄՈՒՀ-ի խնդիրներից:

Ինչ վերաբերում է փաստաթղթերի ուսումնասիրմանը, փորձագետների կարծիքով վերջինիս հատկացված ժամանակահատվածը պետք է ավելացվի, որպեսզի հնարավոր լինի առավել խորքային խնդիրներ վերհանել և ՄՈՒՀ-ի գործունեության մասին ամբողջական պատկերացում կազմել: Ընթացակարգի պահպանումը համարում են մեկ այլ անհրաժեշտություն և հանդիպումների արդյունավետության երաշխավորման նախապայման:

Ըստ ՈԱԱԿ-ի փորձաքննության անցկացման ձեռնարկի՝ յուրաքանչյուր փորձագիտական այցի շրջանակներում իրականացվել են փակ հանդիպումներ, որոնք նպատակաուղղված էին ամփոփելու հիմնական արդյունքները, յուրաքանչյուր հարցի վերաբերյալ ձեռք բերելու համընդհանուր ընկալում ու համաձայնություն, սկսելու վերջնական հաշվետվության պատրաստման աշխատանքները: Իրականացված փակ հանդիպումների արդյունավետությունը գնահատելու նպատակով հետազոտության շրջանակներում փորձ է արվել պարզել՝ ըստ փորձագետների՝ **ինչ կարևորագույն 3 խնդիրների լուծմանն են նպաստել դրանք և որքանով արդյունավետ են եղել:**

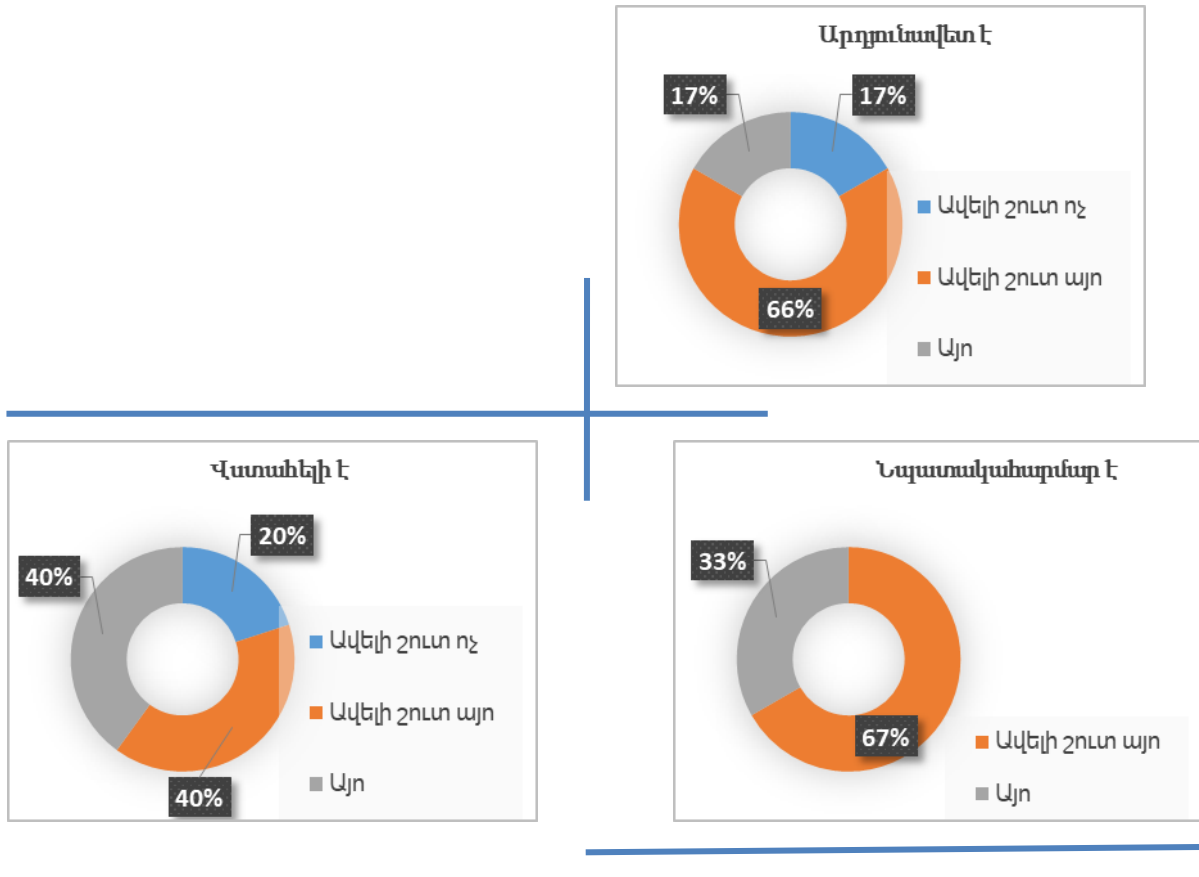
Փակ հանդիպումները հարցվողների զգալի մեծամասնության կարծիքով շատ կարևոր են և արդյունավետ, սակայն, որպես կանոն, շատ ժամանակատար են և բավական երկարատև:

Վերջիններիս նպաստում են մասնավորապես հետևյալ կարևորագույն խնդիրների լուծմանը՝

- Փակ հանդիպումները նպաստեցին հետևյալ խնդիրների լուծմանը
- Փորձագիտական այցի պլանավորում
- Նախնական գնահատման արդյունքների քննարկում և բուհի հիմնական թույլ և ուժեղ կողմերի դուրսբերում
- Մտազրոհ (յուրաքանչյուր փորձագետ հնարավորություն է ստանում արտահայտել իր կարծիքը և հիմնավորել իր որոշումը)
- Գործընթացի հաջորդիվ քայլերի պլանավորում, հստակեցում և վերջնաժամկետների սահմանում
- Պատասխանատվությունների հստակ բաշխում
- ՄՈՒՀ-ի վերաբերյալ փաստերի և տեղեկատվության հստակեցում/ տարաձայնությունների պարզաբանում
- Վերհանված տեղեկատվության ընդհանրացում, համադրում և վերլուծություն
- Ընդհանուր արդյունքների ամփոփում
- Կոնսենսուսային որոշման կայացում
- Չափանիշ/չափորոշիչների վերջնական գնահատում
- Փորձագիտական այցի վերաբերյալ տպավորության քննարկում
- Ընթացիկ խնդիրների քննարկում և շտկում
- Փորձագետների ուղղորդում

Ինչ վերաբերում է ՄՈՒՀ-ի վերաբերյալ անհրաժեշտ տվյալներ վերհանելու տեսանկյունից փորձագիտական այցի հանդիպումների հարց ու պատասխան ձևաչափին, այն դիտարկվել է՝

- արդյունավետության տեսանկյունից,
- վստահելիության տեսանկյունից և
- նպատակահարմարության տեսանկյունից:

Ինչպես երևում է փորձագիտական այցի հարց ու պատասխան ձևաչափը հիմնականում արդյունավետ, վստահելի և նպատակահարմար է եղել:

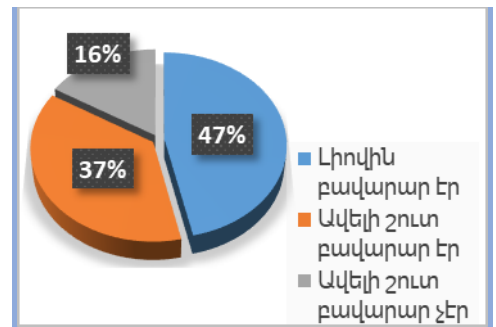
Փորձագիտական այցի հանդիպումների հարց ու պատասխան ձևաչափը. Ի՞նչը կփոխելիք:	% ըստ տրված պատասխանների ընդհանուր հաճախականության
Ոչինչ չէինք փոխի	62
Ավելացնել առցանց (Skype) հանդիպումներ բացակայող շահակիցների հետ	25
ՄՈՒՀ-ի ընդհանուր գնահատումից զատ, անանուն հարցում անցկացնել նաև հանդիպումների մասնակիցների շրջանում	13
Ընդամենը	100

Փորձագիտական այցի հարց ու պատասխան ձևաչափը անհրաժեշտ տեղեկատվություն ստանալու տեսանկյունից արդյունավետ են համարում նաև համակարգողները (100%):

Կախված փորձաքննության ենթակա ուսումնական հաստատության մեծությունից և առանձնահատկություններից, ինչպես նաև հավատարմագրման տեսակից փորձագիտական այցի տևողությունը սահմանվում է 3-7 օր: Այդուհանդերձ, հետազոտության շրջանակներում ևս

անդրադարձել է արվել այս խնդրին՝ նպատակ ունենալով պարզել՝ արդյոք առանձին բուհեր կատարած փորձագիտական այցերի տևողությունը բավարար է եղել բուհի վերաբերյալ ամբողջական տեղեկատվություն ստանալու համար:

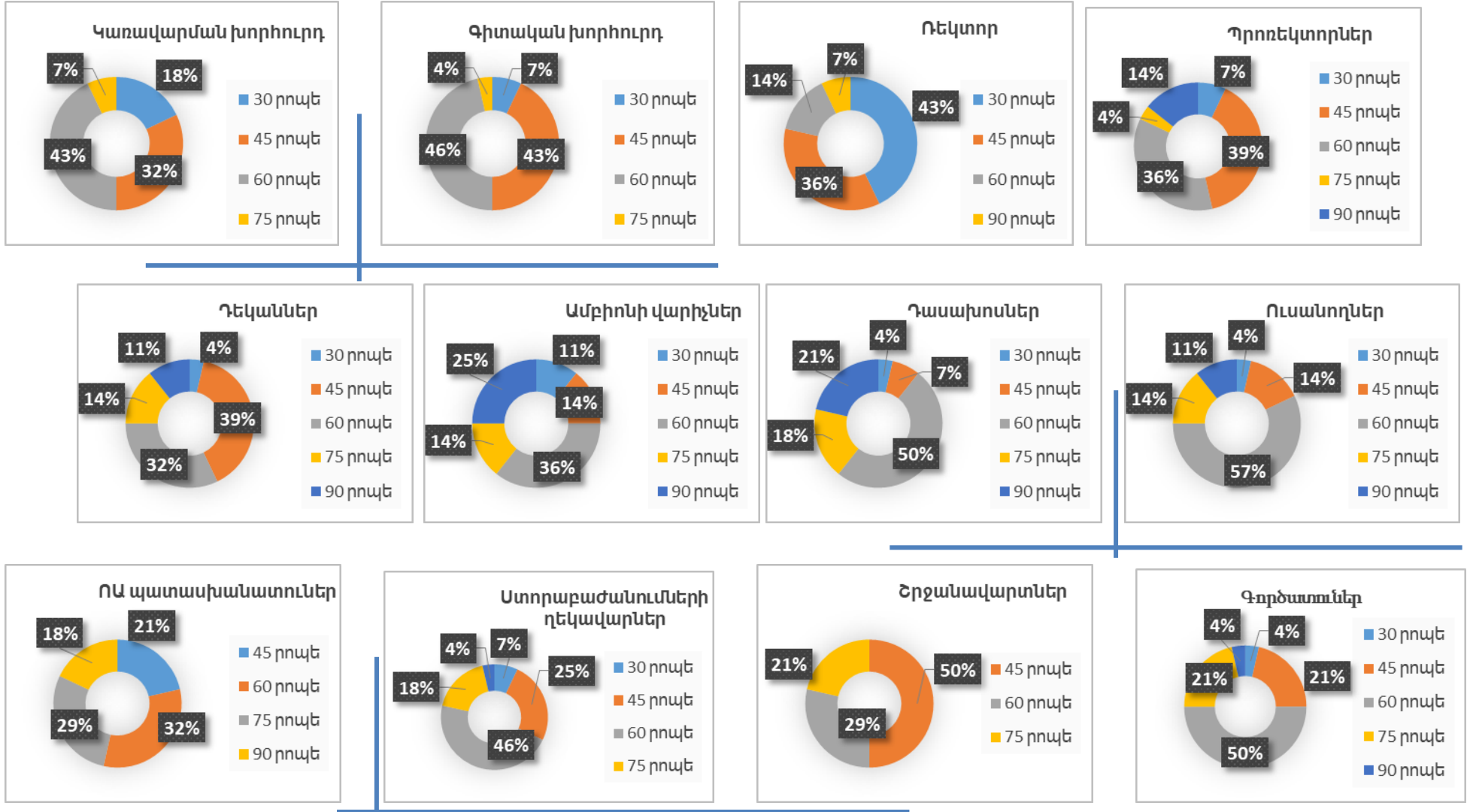
Փորձագիտական այցի տևողություն	Պատասխանների հաճախականությունը
Լիովին բավարար էր	20
Ավելի շուտ բավարար էր	16
Ավելի շուտ բավարար չէր	7
Ընդամենը	37

Թե ՄՈՒՀ-երը, թե փորձագետները, թե համակարգողները գտնում են, որ ընդհանուր առմամբ փորձագիտական այցի տևողությունը բավարար է եղել ուսումնական հաստատության մասին ամբողջական պատկերացում կազմելու և ՄՈՒՀ-ի ուժեղ և թույլ կողմերը բացահայտելու համար: Այդուհանդերձ, ռեսուրսների դիտարկմանը, փաստաթղթերի ուսումնասիրմանն ու փակ քննարկումներին հատկացվող ժամանակահատվածը պետք է ավելացնել:

Բացի այցի ընդհանուր տևողությունից, հետազոտության շրջանակներում անդրադարձել է արվել նաև առանձին թիրախ խմբերի հետ տեղի ունեցող հանդիպումներին՝ պարզելու նշված հանդիպումների օպտիմալ տևողությունը հետագայում այցերի ժամանակացույցերը կազմելիս հաշվի առնելու նպատակով: Ստորև ներկայացված գծապատկերներում կարելի է տեսնել, որ հետազոտության մասնակիցների մեծամասնության կարծիքով տարբեր թիրախային խմբերի հետ **հանդիպումների անցկացման ամենօպտիմալ ժամանակահատվածը 45-60 րոպեն է**, կախված հանդիպումների առանձնահատկություններից: Առանձին դեպքերում ժամանակային ինտերվալը տարբերվում է, մասնավորապես, ռեկտորի հետ հանդիպումը վերջիններիս կարծիքով կարելի է իրականացնել 30 րոպե տևողությամբ, իսկ դեկանների և ՈԱ պատասխանատուների հետ հանդիպումն առավել օպտիմալ է անցկացնել 75 րոպեում:

Փորձագիտական այցի հանդիպումների օպտիմալ տևողությունը՝ ըստ թիրախային խմբերի

Փորձագիտական այցերի ընթացքում յուրաքանչյուր հանդիպումից հետո մասնակիցերը գնահատում են **հանդիպման արդյունավետությունը**, ներառյալ փորձագետների դրսևորած վարքագիծը, որոշ մասնագիտական և ընդհանրական հմտություններ, տեղեկատվություն ստանալու կարողությունները: Փորձագիտական այցերի արդյունավետության ամբողջական պատկերը ստանալու նպատակով այդ տվյալները ևս ներառվել են այս հետազոտության մեջ և ներկայացված են ստորև:

	Ինստիտուցիոնալ հավատարմագրում, %		
	Այո	Ոչ	ԴՊ
Հստակորեն ներկայացվեցին հանդիպումը վարելու կանոնները	98.1	1.9	-
Հանդիպման մասնակիցներն ազատ էին արտահայտում իրենց կարծիքները	97.2	1.3	1.5
Փորձագիտական խումբ արհեստավարժ էր ՄՈՒՀ-ին վերաբերող տեղեկատվությունը վերհանելիս	98.3	1.5	0.2
Փորձագիտական խմբի անդամների հետ հանդիպումը համագործակցային բնույթ ունի	98	1.6	0.4
Փորձագիտական խմբի անդամները կարողացան արդյունավետորեն կառավարել հանդիպման ընթացքը	96.8	1.9	1.3
Փորձագիտական խումբը հետևողականորեն էր իր կողմից վերհանվող և քննարկվող հարցերի նկատմամբ	98.2	1.6	0.2
Փորձագիտական խմբի անդամներն ունեին տեղեկատվություն մատուցելու և ստանալու պատշաճ ոճ	96.1	2.6	1.3
Հարցադրումները հստակ և հասկանալի էին	98.6	0.8	0.6
Հանդիպման ընթացքում վերհանվեցին բուհում առկա հիմնախնդիրներն ու կարիքները	95.7	3	1.3
Փորձագիտական խմբի անդամները դրսևորեցին հաղորդակցվելու և լսելու կարողությունն	99	0.9	0.1
Փորձագիտական խմբի անդամները չեն կրում որևէ կազմակերպության ազդեցությունը, անկողմնակալ էին փաստերի վերհանման և մեկնաբանման հարցում	98.4	1.2	0.4

Վերոնշյալ կետերին տրված առավելապես դրական պատասխանները փաստում են, որ փորձագիտական այցի առանձին հանդիպումները ծառայել են իրենց նպատակին, իսկ փորձագետները կարողացել են վերհանել անհրաժեշտ տեղեկատվությունը օբյեկտիվ գնահատում իրականացնելու համար: Համեմատաբար ցածր միավորներ ստացել է փորձագիտական խմբի անդամների տեղեկատվություն մատուցելու և ստանալու ոճը:

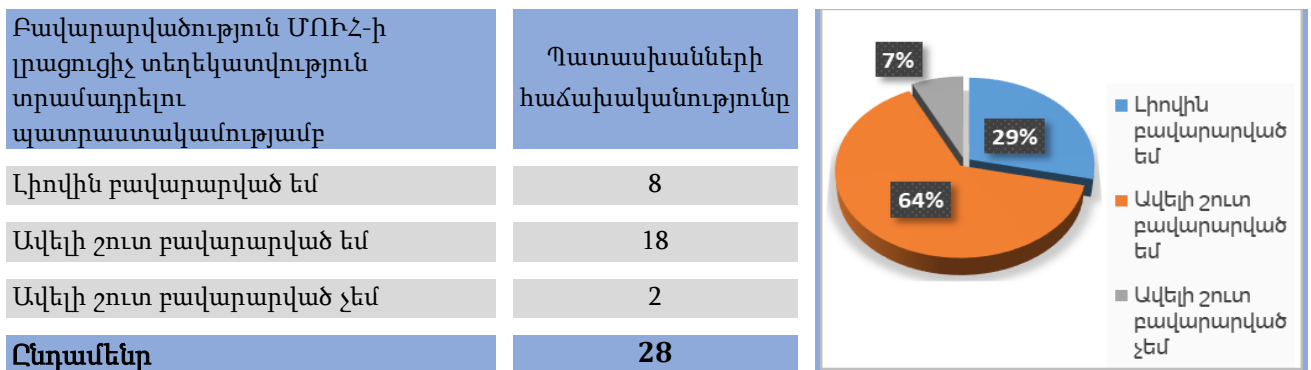
Ֆոկուս խմբային հանդիպումների ժամանակ ներկայացվել են որոշ դիտարկումներ փորձագիտական այցերի վերաբերյալ

- ուսանող-փորձագետի վարքագծի վերաբերյալ,
- տեղացի փորձագետներից մեկի նախատրամադրվածության վերաբերյալ,
- մասնագիտական լեզվի/տերմինաբանության թերի ընկալման վերաբերյալ,
- թարգմանության և հաղորդակցության լեզվի հետ կապված խնդիրների վերաբերյալ,

- փաստաթղթերի ուսումնասիրության գործընթացի առաջացրած դժվարությունների վերաբերյալ:

Համակարգողների կարծիքով հանդիպումները մեծամասամբ ընթացել են համագործակցային մթնոլորտում (100%), իսկ փորձագիտական խմբի անդամները կարողացել են արդյունավետորեն կառավարել հանդիպումների ընթացքը (100%):

Հետազոտության շրջանակում ուսումնասիրվել է նաև **լրացուցիչ տեղեկատվություն տրամադրելու ՄՈՒՀ-ի պատրաստակամությունը** և վերջինիս կողմից տրամադրվող աշխատանքային պայմանները: Փորձագետների պնդմամբ ՄՈՒՀ-երը, ընդհանուր առմամբ, պատրաստակամ են եղել լրացուցիչ տեղեկատվություն տրամադրել:

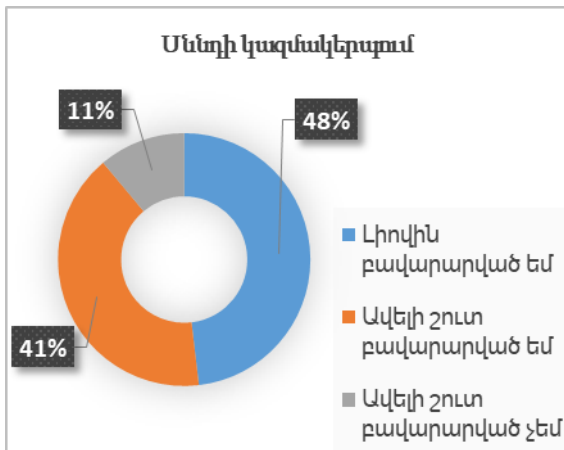
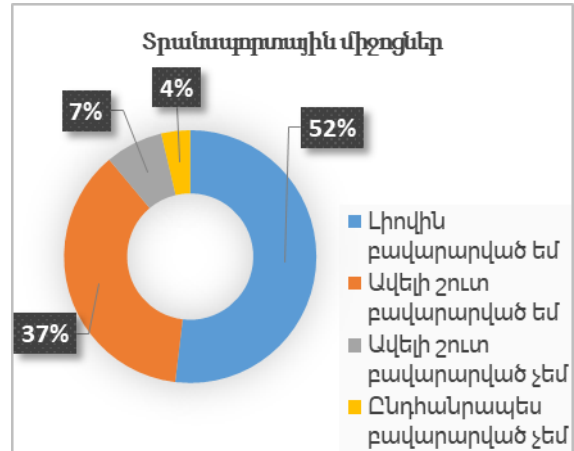
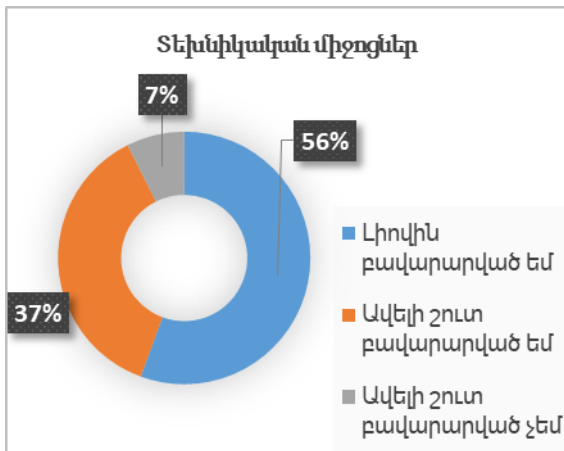
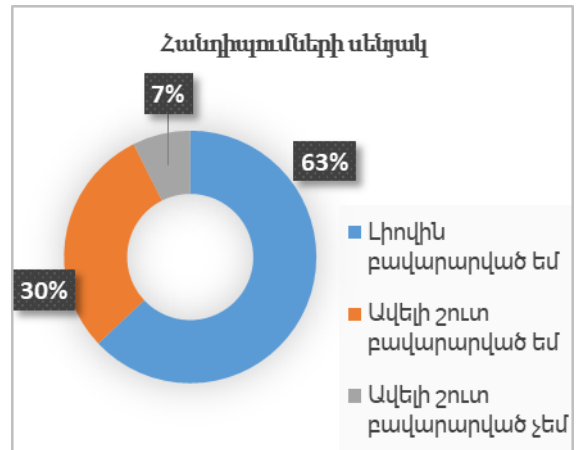
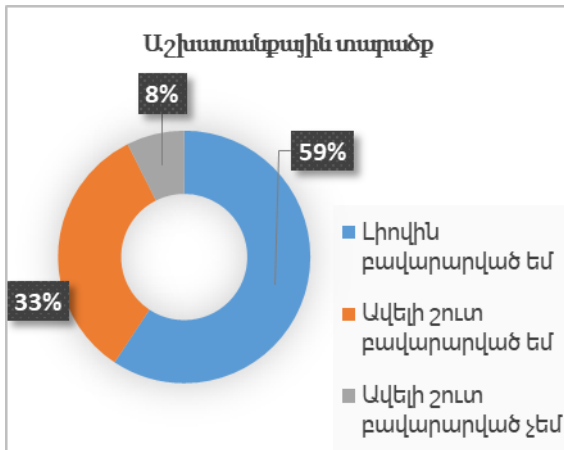
Մինչդեռ համակարգողների կարծիքով տեղեկատվության տրամադրման և ստացման գործընթացի վերաբերյալ պատկերն ուսումնական հաստատությունից ուսումնական հաստատություն տարբերվել է. որոշ ՄՈՒՀ-երում անմիջապես տրամադրվել է անհրաժեշտ տեղեկատվությունը, որոշ ՄՈՒՀ-ում կամ տեղեկատվությունը տրամադրվել է ուշացումով կամ ՄՈՒՀ-ը հրաժարվել է տրամադրել հավելյալ տեղեկատվություն/փաստաթուղթ, որը իր հերթին պատճառ է հանդիսացել ժամանակացույցից շեղումների: Ի պատասխան ուսումնական հաստատությունները նշել են, որ պահանջվող փաստաթղթերն արդեն արխիվացված են եղել և գտնելը տեխնիկապես ժամանակատար է եղել: Առաջարկում են, որ վերջին 5 տարվա փոխարեն պահանջվեն վերջին 3 տարվա փաստաթղթերը:

Ուսումնական հաստատության կողմից տրամադրվող **աշխատանքային պայմանները** դիտարկվել են հետևյալ տեսանկյունից՝

- աշխատանքային տարածք,
- հանդիպումների սենյակ,
- տեխնիկական միջոցներ,
- տրանսպորտային միջոցներ,
- ընդմիջումների կազմակերպում:

Ստորև ներկայացված գծապատկերներում կարելի է տեսնել, որ բուհի կողմից տրամադրված ռեսուրսները հիմնականում բավարար են եղել՝ փորձագիտական այցերն արդյունավետ անցկացնելու և անհրաժեշտ տեղեկատվությունը վերհանելու առումով:

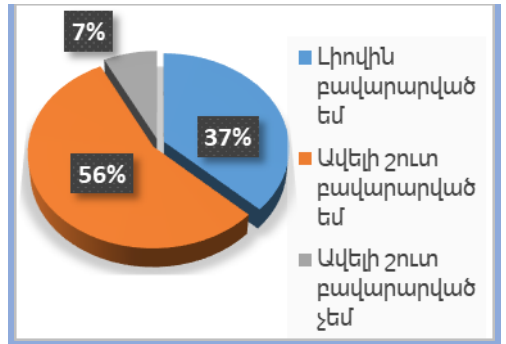

4.3. ՓՈՐՁԱԳԻՏԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՅՑԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՄ

Ուսումնական հաստատություններ փորձագիտական այցերից հետո փորձագիտական խմբի ղեկավարները և ՈԱԱԿ համակարգողները պատրաստել են փորձագիտական զեկույցները՝ հիմնվելով ինքնավերլուծության, փաստաթղթերի ուսումնասիրության և փորձագիտական այցի

ընթացքում վերհանված փաստերի վրա: Հիմնվելով փաստերի վրա, իրականացվել են չափորոշիչների խորը վերլուծություններ, ըստ համապատասխան ձևաչափի, որի կիրառելիությանը ու արդյունավետությանը ևս անդրադարձել են հետազոտության շրջանակներում:

Բավարարվածություն փորձագիտական զեկույցի ձևաչափով	Պատասխանների հաճախականությունը
Լիովին բավարարված եմ	10
Ավելի շուտ բավարարված եմ	15
Ավելի շուտ բավարարված չեմ	2
Ընդամենը	27

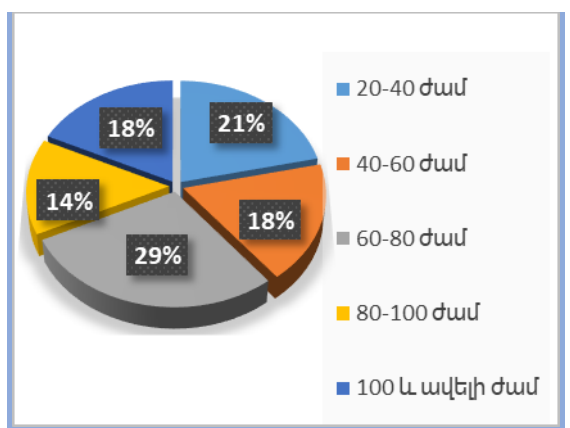

Ի մի բերելով հետազոտության արդյունքները, կարելի է ասել, որ փորձագետները մեծամասամբ ՈԱԱԿ-ի կողմից տրամադրվող **փորձագիտական զեկույցի ձևաչափով բավարարված են**: Որպես զեկույցի բարելավման միջոցներ առաջարկել են հետևյալ փոփոխությունները:

Փորձագիտական զեկույցի ձևաչափում ի՞նչ կփոխեիք	Պատասխանների հաճախականությունը
Ձևաչափում չափանիշ/չափանիշները պարզեցնել	6
Չափորոշիչների վերաբերյալ հստակ մեկնաբանություններ պետք է սահմանել	6
Ձևաչափում պահանջները հստակ և հակիրճ շարադրել	3
Ձևաչափը փոփոխման կարիք չունի	5
Ընդամենը	20

Փորձագիտական զեկույցի ձևաչափից զատ անդրադարձ է արվել զեկույցը պատրաստելու համար նախատեսված ժամանակահատվածին: Փորձ է արվել պարզել՝ **որքան ժամանակ են ծախսել փորձագետները զեկույցը պատրաստելու համար**:

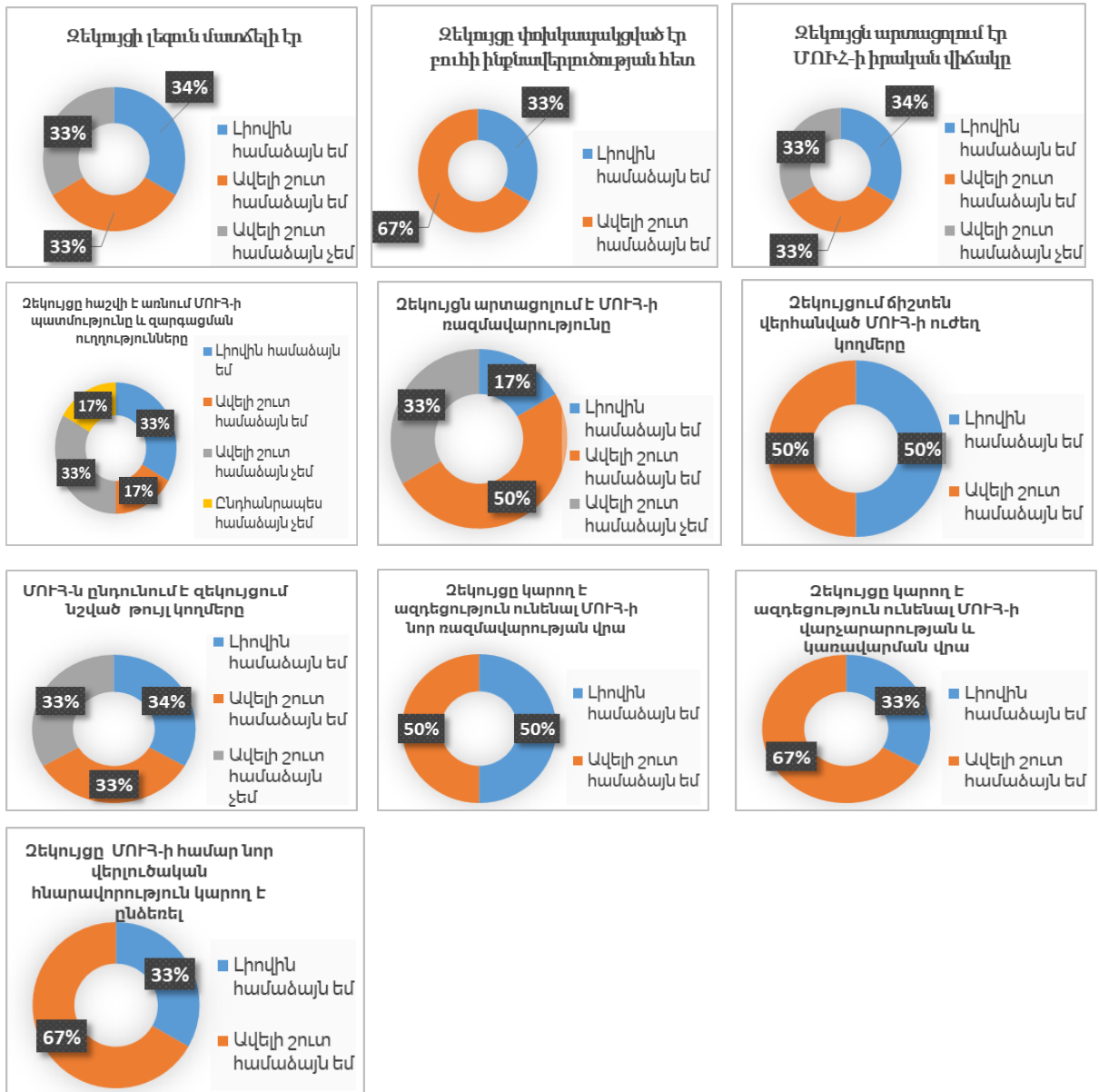
Փորձագիտական զեկույցին հատկացված ժամանակ	Պատասխանների հաճախականությունը
20-40 ժամ	6
40-60 ժամ	5
60-80 ժամ	8
80-100 ժամ	4
100 և ավելի ժամ	5
Ընդամենը	28

Հիմնվելով ստացված արդյունքների վրա, կարելի է ասել, որ հարցվածների մեծ մասը զեկույցի վրա աշխատել են 60-80 ժամ, 18%-ի դեպքում 100-ից ավել ժամ է ծախսվել, 21%-ի դեպքում՝ 20-40 ժամ:

Փորձագիտական զեկույցի կառուցվածքային տարրերի գնահատումից զատ, անդրադարձել է արվել զեկույցի բովանդակային խնդիրներին՝

- որքանով էր փորձագիտական զեկույցի լեզուն մատչելի,
- որքանով էր փորձագիտական զեկույցը փոխկապակցված բուհի ինքնավերլուծության հետ,
- որքանով էր փորձագիտական զեկույցն արտացոլում բուհի միջավայրի ընկալումը,
- որքանով փորձագիտական զեկույցը հաշվի է առնում բուհի պատմությունը և զարգացման հետագա ուղղությունները,
- որքանով փորձագիտական զեկույցն արտացոլում է բուհի ռազմավարությունը,
- որքանով է բուհն ընդունում զեկույցում նշված թույլ կողմերը,
- որքանով զեկույցը կարող է ազդեցություն ունենալ բուհի նոր ռազմավարության վրա,
- որքանով զեկույցը կարող է ազդեցություն ունենալ բուհի վարչարարության և կառավարման վրա,
- որքանով զեկույցը բուհի համար նոր վերլուծական հնարավորություններ կարող է ընձեռնել:

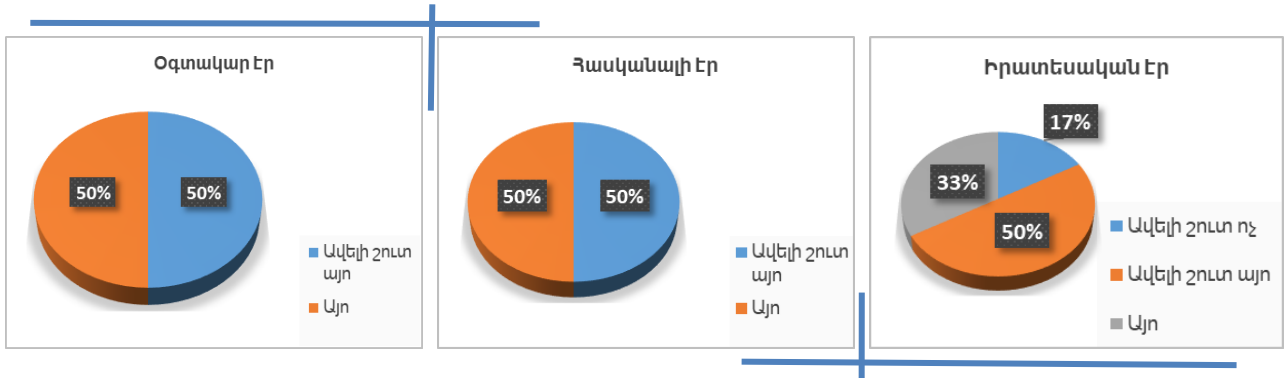

Հիմք ընդունելով ՄՈՒՀ-երի շրջանում իրականացված հետազոտության արդյունքները՝ կարելի է ասել, որ փորձագիտական զեկույցն, ընդհանուր առմամբ, ծառայել է իր նպատակին. **մանավորապես զեկույցը կարող է ազդեցություն ունենալ բուհի նոր ընտրության ռազմավարության վրա և բուհի ընդհանուր վարչարարության և կառավարման վրա, ինչպես նաև նոր վերլուծական հնարավորություններ կարող է ընձեռել:** Այնուամենայնիվ, համեմատաբար բացասական արձագանքներ եղել են զեկույցի՝ բուհի միջավայրի ընկալումը և պատմությունը և զարգացման հետագա ուղղությունը արտացոլելու վերաբերյալ. հարցված ՄՈՒՀ-երի 17%-ը գտնում է, որ այն ընդհանրապես չի արտահայտում: Ձեկույցի լեզուն հիմնականում մատչելի է եղել բուհերի համար:

Ինչպես հարցումների, այնպես էլ ֆոկուս խմբային քննարկումների ժամանակ հետազոտության մասնակիցները նշել են, որ զեկույցում նշված թերությունները հիմք են հանդիսացել հետագա գործունեության պլանավորման համար:

Փորձագիտական զեկույցը	Պատասխանների հաճախականությունը
Ձեկույցում նշված թերությունները հիմք են հանդիսանում հետագա գործունեության պլանավորման համար	4
Ձեկույցը նույնությամբ արտացոլում է ՄՈՒՀ-ի իրական թույլ և ուժեղ կողմերը	2
Փորձագիտական զեկույցն արտացոլում է ՄՈՒՀ-ի իրական պատկերը և կնպաստի ՄՈՒՀ-ում իրականացվող գործընթացների որակի շարունակական բարելավմանը	1
Որոշ դեպքերում փորձագիտական զեկույցում նշված թերությունները իրականությունից կտրված են և խանգարում են ՄՈՒՀ-ի բնականոն զարգացմանը	1
Ընդամենը	8

Ոչ պակաս կարևորություն ունեն փորձագիտական զեկույցներում ներկայացված խորհրդատվությունները: Որքանով են վերջիններս **օգտակար, հասկանալի և իրատեսական իրականացման տեսանկյունից:**

Հիմնվելով ստացված տվյալների վրա՝ կարելի է ասել, որ խորհրդատվությունները հասկանալի և շատ օգտակար են եղել ՄՈՒՀ-ի հետագա զարգացման և ապագայում ճիշտ կողմնորոշվելու տեսանկյունից: Իսկ զեկույցներում նշված դիտարկումները հետագայում դարձել են ՄՈՒՀ-ի բարելավման պլանի առանցքային կետեր: Իրականացման իրատեսականության դեպքում որոշ տարակարծություններ կան՝ հարցվածների 17%-ը գտնում է, որ իրականացումը մասամբ իրատեսական չէ, քանի որ խորհրդատվությունները կարող են հստակ սահմանված լինել,

այդուհանդերձ, առանց գործող մարտահրավերները հաշվի առնելու, իրականացումը կարող է իրատեսական չլինել:

Ըստ հավատարմագրման կարգի ուսումնական հաստատությունը պետք է ներկայացնի դիտողություններ յուրաքանչյուր չափանիշի գնահատականի և նախնական զեկույցի վերաբերյալ: Բուհի արձագանքի հիման վրա փորձագիտական խմբի ղեկավարը ՈԱՄԿ-ի համակարգողի հետ կամ վերանայում են զեկույցը, դիտողությունների հիմնավորված լինելու դեպքում, կամ ՄՈՒՀ-ի ներկայացուցիչների և փորձագետների մասնակցությամբ կազմակերպվում է համատեղ քննարկում՝ ներկայացված դիտողություններն ու առաջարկությունները հիմնավորելու նպատակով: Հանդիպման ընթացքում թե փորձագետները, թե ՄՈՒՀ-երի ներկայացուցիչները ներկայացնում են իրենց հիմնավորումները/տեսակետները, որից հետո կայացվում է կոնսենսուսային որոշում՝ ընդունել հիմնավորումը և համապատասխան փոփոխություն կատարել զեկույցում կամ ոչ:

Հարցվածների ճնշող մեծամասնությունը (88%) կարծում է, որ հանդիպումը արդյունավետ է:

Փորձ է արվել նաև պարզել՝ որքանով են փորձագիտական խմբերը հաշվի առել բուհի կողմից ներկայացված զեկույցի վերաբերյալ դիտողությունները:

Փորձագիտական զեկույցի վերաբերյալ ՄՈՒՀ-ի դիտողություններ	Պատասխանների հաճախականությունը
Այո	5
Մասամբ այո	2
Ոչ	1
Ընդամենը	8

Պատասխան	Պորցենտ
Ավելի շուտ ոչ	12%
Ավելի շուտ այո	25%
Այո	63%

Ինչպես երևում է, բուհերի մեծամասնության դեպքում վերջիններիս դիտողությունները հաշվի առնվել են փորձագիտական զեկույցի վերջնական տարբերակը պատրաստելիս: Եթե նույնիսկ հաշվի չեն առնվել՝ բավարարված են փորձագիտական խմբի հիմնավորումներով:

Փորձագիտական խումբը հաշվի է առել փորձագիտական զեկույցի վերաբերյալ Ձեր դիտողությունները. Խնդրում ենք մասնավորեցնել:	Պատասխանների հաճախականությունը
Հանգամանորեն քննարկվել է դիտարկումներն ու առաջարկությունները, հաշվի են առնվել ՄՈՒՀ-ի առանձնահատկությունները և զեկույցում համապատասխան փոփոխություններ կատարվել	2
Իրավիճակների/փաստերի նկատմամբ ՄՈՒՀ-ի և փորձագետների ընկալումները/մոտեցումները տարբեր են	1
Դիտողությունների ներկայացումն ու փորձագետների հետ քննարկումները խիստ ձևական են. դիտարկումները հաշվի են առնվել, սակայն արդյունքում գնահատական չի փոփոխվել	2
Ընդամենը	5

Ֆոկուս խմբային քննարկման ժամանակ մասնակիցները նույնիսկ նշեցին դեպք, երբ հավելյալ մինչ այդ չներկայացված, հիմնավորող տվյալների տրամադրմամբ, նույնիսկ չափանիշի գնահատում է փոփոխվել:

Հարցվողներին խնդրել էին նշել՝ **ինչը կփոխեին փորձագիտական զեկույցում նշված թերությունների վերացման բուհի ծրագրի ներկայացման ձևաչափում:** ՄՈՒՀ-երը հիմնականում գտնում են, որ վերջինս վերանայման անհրաժեշտություն չունի, արդուհանդերձ ֆոկուս խմբային քննարկման ժամանակ առաջարկվեց ձևաչափում առավել մեծ շեշտադրում կատարել ոչ թե քայլերի հաջորդականությանը և գործողություններին, այլ արդյունքին և վերջինիս կատարողականի հստակ ցուցիչներին:

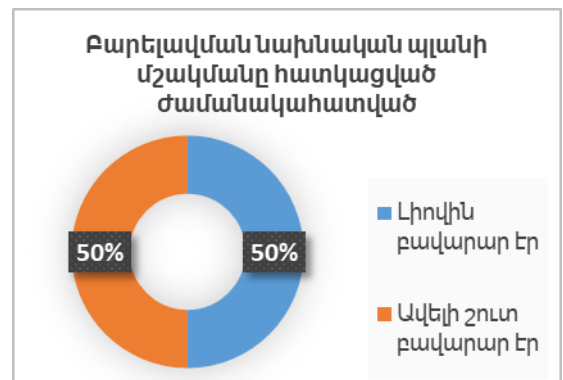
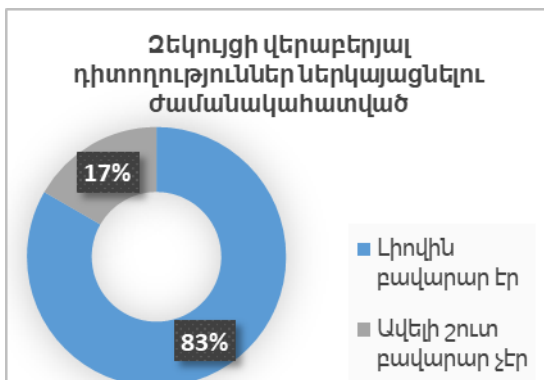
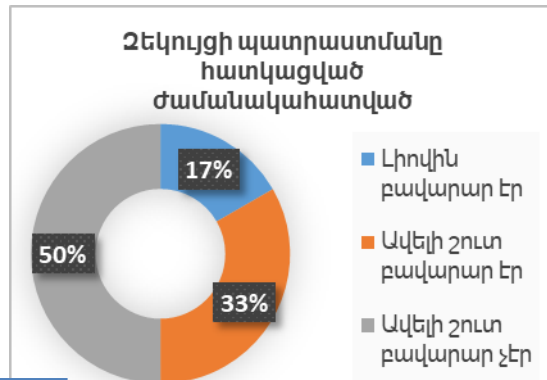
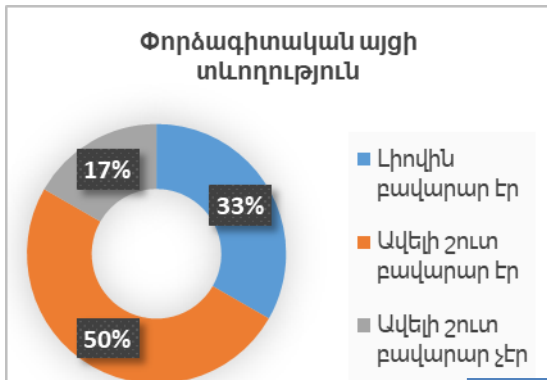
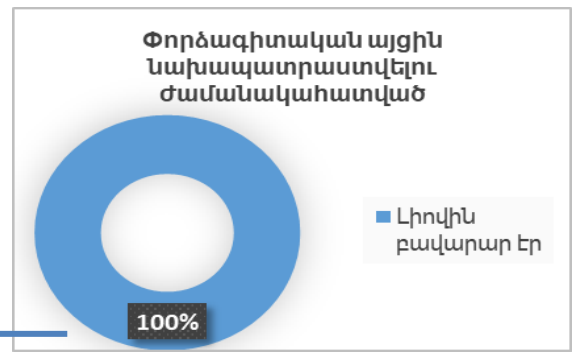
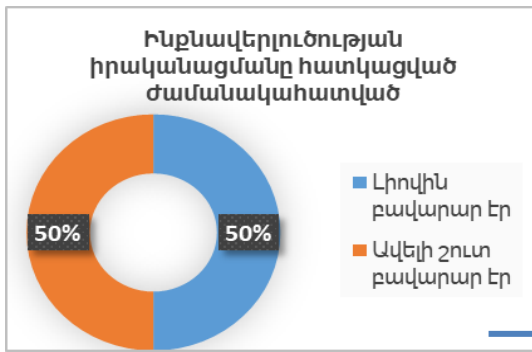
Ի՞նչը կփոխեիք փորձագիտական զեկույցում նշված թերությունների վերացման ԲՈՒՀ-ի ծրագրի ձևաչափում	Պատասխանների հաճախականությունը
Փոփոխության կարիք չունի	4
Առավել մեծ ուշադրություն դարձնել արդյունքին, ոչ թե քայլերի հաջորդականությանը	3
Ընդամենը	7

ՄԱՍ 5. ՀԱՎԱՏԱՐՄԱԳՐՄԱՆ ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑԻՆ ՀԱՏԿԱՑՎԱԾ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԻ ԻՐԱՏԵՍԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Հավատարմագրման գործընթացի վերաբերյալ առավելագույնս ամբողջական պատկեր ստանալու նպատակով անդրադարձ է արվել նաև յուրաքանչյուր գործընթացին հատկացված ժամկետների իրատեսականությանը: Փորձ է արվել պարզել՝ որքանով են հատկացված ժամկետները բավարար եղել, որն է առավել իրատեսական ժամանակահատվածը:

Մասնավորապես դիտարկվել են՝

- Ինքնավերլուծության իրականացմանը հատկացված ժամանակահատվածը,
- Նախնական այցից հետո փորձագիտական այցին նախապատրաստվելու համար բուհին տրամադրված ժամանակահատվածը,
- Փորձագիտական այցի տևողությունը,
- Փորձագիտական զեկույցի պատրաստման տևողությունը,
- Բարելավման պլանի մշակմանը հատկացված ժամանակահատվածը,
- Զեկույցի նախնական տարբերակի վերաբերյալ դիտողություններ կամ առարկություններ ներկայացնելու ժամանակահատվածը:

Ինչպես երևում է զծապատկերներում, հավատարմագրման ժամանակացույցի հատկացված ժամկետներն ընդհանուր առմամբ բավարար են եղել գործընթացն արդյունավետ կազմակերպելու համար: Միայն վերապահումներ են ներկայացվել **փորձագիտական այցի տևողության** և **փորձագիտական զեկույցի պատրաստմանը հատկացված ժամանակահատվածների վերաբերյալ:**

Բուհերի մեծամասնության կարծիքով **փորձագիտական այցի տևողությունը**, ընդհանուր առմամբ, բավարար էր բուհի վերաբերյալ ամբողջական պատկեր ստանալու համար: Այնուամենայնիվ, բուհերի աշխատակիցները գտնում են, որ փորձագիտական այցի տևողությունը պետք է սահմանվի ելնելով բուհի մեծությունից: Որպես առավել օպտիմալ տարբերակ որոշ ՄՈՒՀ-եր նշել են 1 շաբաթը:

Թե փորձագետների, թե համակարգողների պնդմամբ **փորձագիտական զեկույցի պատրաստմանը** հատկացված ժամանակահատվածը բավարար չի եղել: Ժամանակացույցից չշեղվելու համար, փորձագետները ստիպված են եղել գերծանրաբեռնված աշխատել: Ուստի առաջարկում են զեկույցների պատրաստման ժամանակահատվածը երկարաձգել նվազագույնը 2 շաբաթով՝ միջինում դարձնելով 8 շաբաթ:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Առաջնային կարևորություն տալով հավատարմագրման գործընթացի շարունակական բարելավմանը՝ իրականացված հավատարմագրման գործընթացի արդյունավետության ուսումնասիրությունը հնարավորություն տվեց վերհանել լավագույն փորձը, բացահայտել գործընթացի խնդիրներն և հիմք ապահովել փաստաթղթային հենքի ու գործընթացի բարելավման համար:

Հետազոտության միջոցով ուսումնասիրվել է՝

- ▶ որքանով է ՄՈՒՀ-երի հավատարմագրումն իրականացվել հիմնավորված, անկախ և անկողմնակալ
  - փորձագիտական զեկույցներն ըստ շահակիցների հուսալի են և հիմնավորված
  - հավատարմագրման գործընթացները եղել են թափանցիկ և հստակ
  - փորձագետները անկախ եղել են գնահատման, որոշման կայացման գործընթացներում և առհասարակ գործելաոճում
- ▶ որքանով են հավատարմագրման արդյունքներն ընդունելի ՀՀ մասնագիտական կրթական համակարգի և միջազգային փորձագետների կողմից
- ▶ որքանով են կանոնակարգերում, ՈԱԱԿ ընթացակարգերում և ձևաչափերում կատարված փոփոխությունները փոխկապակցված և հաշվի առնում գործընթացի ընթացքում առաջացող խնդիրներն և խոչընդոտները
- ▶ որքանով է գործընթացն իրականանում Հավատարմագրման կարգի և սահմանված ժամանակացույցներին համապատասխան
  - շահակիցները բավարարված են աշխատանքային ծանրաբեռնվածությունից և ՈԱԱԿ ձևաչափերից:

Հավատարմագրման գործընթաց անցած ՄՈՒՀ-երի, տեղական և միջազգային փորձագետների, համակարգողների, ՈԱԱԿ հավատարմագրման հանձնաժողովի կողմից տրամադրված տեղեկատվությունն ընդհանրացվել է, իսկ արդյունքների վերլուծության ամփոփ պատկերը ներկայացվում է ստորև:

Դիմում-հայտի կառուցվածք և բովանդակություն

Դիմում-հայտը լրացնելիս խոչընդների չեն հանդիպել և կառուցվածքային և բովանդակային փոփոխությունների անհրաժեշտություն չկա:

ՈԱԱԿ էլեկտրոնային հարցաշար

ՈԱԱԿ-ի էլեկտրոնային հարցաշարը լրացնելիս հանդիպած խնդիրները հիմնականում եղել են տեխնիկական բնույթի (ինչպես օրինակ՝ լրացման պահին հարցաշարը հրապարակված չի եղել կայքում), որոնք արագ վերցվել են ՈԱԱԿ անձնակազմի կողմից: Ձևաչափի բովանդակային փոփոխության անհրաժեշտություն չկա: Տեսակետը հաստատվել է նաև ֆոկուս խմբային քննարկման ժամանակ:

Ինքնավերլուծություն

Ինստիտուցիոնալ կարողությունների *ինքնավերլուծության ձևաչափն*, ընդհանուր առմամբ, օգնում է և ընդգրկում է բոլոր անհրաժեշտ տիրույթները: Այդուհանդերձ, առաջարկներ են եղել ձևաչափը պարզեցնելու, տերմինները հստակեցնելու, իսկ հարցադրումները՝ կոնկրետացնելու: Ձևաչափի խնդիրները հիմնականում կապված են տերմինների մեկնաբանման հետ: Չնայած ինստիտուցիոնալ կարողությունների ինքնավերլուծության ձևաչափը կիրառելի է բոլոր ՄՈՒՀ-երի համար, այդուհանդերձ որոշ ուսումնական հաստատությունների համար դժվարություն է առաջացրել ձևաչափը լրացնելը, քանի որ հաշվի առնված չեն եղել դասական բուհական

համակարգի հետ չնույնականացվող ուսումնական հաստատությունների առանձնահատկությունները:

Չափանիշների և չափորոշիչների մեկնաբանության հարցի վերաբերյալ ՄՈՒՀ-երը կարծում են, որ վերջիններիս համար հնարավորինս չափելի պահանջներ պետք է սահմանվեն: Չնայած վերջիններս սահմանում են նվազագույն պահանջները, հասկանալի լինելու վերաբերյալ ՄՈՒՀ-երից շատերը նշել են, որ թյուրըմբռնումներ կան, ձևակերպումներն ու տերմինները հավելյալ հստակեցման և մեկնաբանման անհրաժեշտություն ունեն: Որպես դիտարկում նաև նշվել է, որ չափորոշիչները ոչ միշտ են հնարավորություն տալիս արտահայտել ուսումնական հաստատության առանձնահատկությունը, ինչպես նաև չափանիշ/չափորոշիչները մշակելիս ՀՀ կրթական համակարգի առանձնահատկություններն ու բուհերի առկա վիճակը մասամբ են հաշվի առնված, իսկ տարբերությունները, հիմնականում, պայմանավորված են թարգմանությամբ: Հստակեցումից զատ, որպես առաջարկություն ներկայացվել է չափորոշիչների թվի պակասեցումը:

Փորձագետների շրջանում իրականացված հետազոտության շրջանակներում, ինչպես նաև ֆոկուս խմբային քննարկումների ժամանակ փորձ է արվել պարզել՝ հատկապես ինչպիսի խնդիրների առկայության դեպքում ինքնավերլուծությունը պետք է վերադարձնել ՄՈՒՀ-ին՝ վերանայելու և ինքնավերլուծության փաթեթում ինչպիսի հիմնավորող տվյալների (թե քանակական, թե որակական) անհրաժեշտություն են տեսնում փորձագետները՝ փորձաքննության արդյունավետությունը բարձրացնելու նպատակով: Հիմնական խոչընդոտը կապված է **չափանիշ/չափորոշիչների պահանջը սխալ ընկալելու** հետ: Ինքնավերլուծության զեկույցներում հաճախ գերակշռում են նկարագրությունները, զեկույցների վերլուծականությունը շատ քիչ է, մասնավորապես՝

- բացակայում են **խորքային վերլուծությունները** (քանակական և որակական տվյալներ, քանակական տվյալների դինամիկայի վերլուծություն, կրճատման կամ ավելացման պատճառների բացահայտում) տարբեր գործընթացների արդյունավետության վերաբերյալ,
- ոչ միշտ են կիրառվում ՈՆԱ անհաժեշտ **գործիքակազմեր** տարբեր գործընթացների արդյունավետությունը հիմնավորելու նպատակով: Օր՝
  - դասավանդման և ուսումնառության որակի ապահովում,
  - շրջանավարտների զբաղվածություն,
  - կառավարում:

Եվ որպես խնդրի լուծում առաջարկվում է ինքնավերլուծության զեկույցը հետ վերադարձնել վերանայման, եթե գնահատումն արդյունավետ իրականացնելու համար անհրաժեշտ տեղեկատվության մինիմալ շեմն ապահովված չէ: Փորձագետները, հիմնականում ցանկանում են տեսնել՝

- շրջանավարտների վերաբերյալ (այդ թվում զբաղվածության) ամբողջական տեղեկատվություն,
- ՄՈՒՀ-ի մասին կատարողականի հստակ ցուցիչներ,
- Ֆինանսական ցուցանիշների և վերջիններիս շարժի միտումները,
- ՈԱ համակարգի գործարկման մասին ամբողջական տվյալներ,
- Ուսանողների առաջադիմության, թվի դինամիկայի վերլուծություններ, ընդունելության և ավարտական քննությունների վերաբերյալ տվյալներ և այլն:

ՈԱԱԿ-ի կողմից տրամադրված խորհրդատվություն

Ինքնավերլուծության իրականացման գործընթացում ՈԱԱԿ-ի կողմից տրամադրված խորհրդատվությունը, ընդհանուր առմամբ, ծառայել է իր նպատակին: Որպես վերապատրաստման կարևոր թեմաներ առանձնացրել են՝

- չափանիշ/չափորոշիչների մեկնաբանումը,
- ինքնավերլուծության իրականացման սկզբունքները
- տեղեկատվության հավաքագրումն ու վերլուծությունը,
- արտաքին և ներքին շահակիցներին ներգրավելու և նրանց մոտիվացնելու մեխանիզմների և ձևերի ներկայացում և այլն:

Փորձագիտական խմբի ձևավորում և կազմ

Փորձագիտական խմբերի ձևավորման գործընթացում առանձնակի կարևորության է արժանացել գործատուների և կրթության կառավարման ոլորտի ներկայացուցիչների ներգրավումը, որոնք անմիջականորեն առնչվում են ուսումնական գործընթացի կառավարմանը և տիրապետում են ոլորտի առանձնահատկություններին:

Գործընթացի հաջողության հաջորդ գրավականը փորձագետների պատշաժ վերապատրաստումն ու տեղեկացումն է: Ուսումնասիրելով այս ուղղությամբ իրականացված գործընթացների արդյունավետությունը՝ կարելի է փաստել, որ վերապատրաստումներն ընդհանուր առմամբ արդյունավետ են եղել. պարզաբանել են ողջ գործընթացի նպատակը, կարևորությունը՝ քայլ առ քայլ ներկայացնելով գործընթացի փուլերը: Ներկայացվել է արտաքին գնահատման իրականացման ողջ մեթոդաբանությունն ու ընթացակարգը, փորձագետի դերը և պարտականությունները, ինչպես նաև գնահատումներն առավել արդյունավետ իրականացնելու ուղիները, որոնք շատ են օգնել փորձագիտական աշխատանքն արդյունավետ կազմակերպելու և իրականացնելու գործում: Հիմնական դիտարկումները վերաբերում էին վերապատրաստման թիրախի և խմբերի ոչ այնքան ճիշտ ընտրված լինելուն և վերապատրաստումների շարունակականության ապահովմանը: Վերապատրաստման գործընթացն էլ ավելի արդյունավետ դարձնելու նպատակով առաջարկվել է առավել մեծ ուշադրություն դարձնել գործնական բաղադրիչի շեշտադրմանը, դերային խաղերի շատացմանը, դրական և բացասական փորձի փոխանակմանը: Մասնավորապես փորձագետները դժվարանում են զեկույց գրել (փաստերի և դատողությունների տարանջատում), ճիշտ հարցադրումներ կատարել, տվյալները համադրել և վերլուծել:

Փորձագետների ճնշող մեծամասնությունները կարողացել է ձեռքբերված հմտությունները և կարողությունները օգտագործել փորձաքննություն իրականացնելիս: Ավելին, փորձագետների 100%-ը ցանկություն է հայտնել որպես փորձագետ կրկին մասնակցելու հավատարմագրման գործընթացներում:

Համաձայն ստացված արդյունքների, փորձաքննության իրականացման գործընթացները իրականացնելիս փորձագետները գործել են առավելագույնս անկախ: Ինչպես փորձագետներն են փաստում, որևէ խոչընդոտ չի եղել, որը կսահմանափակեր անկախ և անկողմանակալ փորձաքննություն իրականացնելու գործընթացը:

Միջազգային փորձագետի հետ համագործակցությունը գնահատվել է որպես արդյունավետ բոլոր փորձագետների կողմից:

Համակարգողի դերը և անհրաժեշտ հմտությունների առկայությունը

Համակարգողներն իրենց պարտականությունները պատշաճ կերպով են իրականացրել: Վերջիններս արդյունավետ աշխատել են խմբերում՝ դրսևորելով հաղորդակցվելու, կառավարչական, կազմակերպչական և թիմային աշխատանքի հմտություններ, և հանդես եկել համբերատարությամբ:

Փորձաքննություն, արտաքին գնահատում

Փաստաթղթերի նախնական ուսումնասիրություն (նախնական գնահատում)

Նախնական գնահատման գործընթացը տարբեր փորձագիտական խմբերում արդյունավետ է եղել. ծառայել է իր նպատակին, փորձագետները կարողացել են ՄՈՒՀ-ի վերաբերյալ ընդհանուր պատկերացում կազմել, գնահատել բուհի ուժեղ և թույլ կողմերը: Արդյունավետ կերպով դուրս են բերվել հիմնախնդիրները/հարցերը, որոնք բավարար կերպով ներկայացված չեն եղել, խնդրահարույց են եղել և ենթակա են եղել ուսումնասիրման փորձագիտական այցի ընթացքում: Փորձագետների պնդմամբ վերջինս շատ օգտակար է եղել նաև փորձագիտական այցերն արդյունավետ կազմակերպելու տեսանկյունից:

ՈԱԱԿ-ի կողմից տրամադրված փաստաթղթերի փաթեթից (օրենսդրական, նորմատիվ փաստաթղթեր, ուղենիշեր, ձևաչափեր և այլն) փորձագետները ևս բավարարված են, և գտնում են, որ վերջիններս բավարար են արդյունավետ փորձաքննություն իրականացնելու համար:

Ինչ վերաբերում է նախնական գնահատման ձևաչափին, փորձագետները, ընդհանուր առմամբ, բավարարված են և գտնում են, որ այն կիրառելի է, թիրախավորված և հարմար ՄՈՒՀ-ի վերաբերյալ պատկերը վերհանելու տեսանկյունից, սակայն վերջնական փորձագիտական զեկույցի ձևաչափի հետ այնքան էլ փոխկապակցված չէ, որն առավել ժամանակատար է դարձնում վերջնական փորձագիտական զեկույցի պատրաստումը:

Գործընթացի արդյունավետությունից և ձևաչափերի հարմարավետությունից զատ, փորձել են պարզել, թե որքան ժամանակ է պահանջվել փորձագետներից նախնական գնահատում իրականացնելու համար: Ինչպես ցույց տվեցին ուսումնասիրության արդյունքները, փորձագետների մեծամասնությունը նախնական գնահատման վրա աշխատել են 40-80 ժամ:

Փորձագիտական այց ուսումնական հաստատություն

Փորձագիտական այցերն ուսումնական հաստատություններ, արդյունավետ են եղել բոլոր փորձագետների համար: ՄՈՒՀ-ի վերաբերյալ ամբողջական պատկեր ստանալու տեսանկյունից՝ նախատեսված բոլոր հանդիպումները արդյունավետորեն են անցկացվել: Ըստ էության ՄՈՒՀ-ի իրական պատկերը կարողացել են վերհանել հենց փորձագիտական այցի ժամանակ: Համակարգողների կարծիքով ևս հանդիպումներն արդյունավետ են եղել ՄՈՒՀ-ում առկա հիմնական խնդիրներ ու կարիքները վերհանելու տեսանկյունից (100%): Փոքր-ինչ վերապահումներով են անդրադարձել բաց հանդիպումներին և փաստաթղթերի ուսումնասիրման գործընթացին:

Ընթացակարգի պահպանումը համարում են մեկ այլ անհրաժեշտություն և հանդիպումների արդյունավետության երաշխավորման նախապայման:

Ըստ ՈԱԱԿ-ի հավատարմագրման ձեռնարկի՝ յուրաքանչյուր փորձագիտական այցի շրջանակներում իրականացվել են փակ հանդիպումներ, որոնք նպատակաուղղված էին ամփոփելու հիմնական արդյունքները, յուրաքանչյուր հարցի վերաբերյալ ձեռք բերելու համընդհանուր ընկալում ու համաձայնություն, սկսելու վերջնական հաշվետվության պատրաստման աշխատանքները: Փակ հանդիպումները հարցվողների զգալի մեծամասնության

կարծիքով շատ կարևոր են և արդյունավետ, սակայն, որպես կանոն, շատ ժամանակատար են և բավական երկարատև:

Հիմնվելով փորձագիտական այցերի առանձին հանդիպումների արդյունավետության գնահատման տվյալների վրա ևս, կարելի է փաստել, որ այցի առանձին հանդիպումները ծառայել են իրենց նպատակին, իսկ փորձագետները կարողացել են վերհանել անհրաժեշտ տեղեկատվությունը օբյեկտիվ գնահատում իրականացնելու համար: Չնայած որ ներկայացվել են որոշ դիտարկումներ փորձագիտական այցերի վերաբերյալ՝ մասնավորապես

- ուսանող-փորձագետի վարքագծի վերաբերյալ,
- տեղացի փորձագետներից մեկի նախատրամադրվածության վերաբերյալ,
- մասնագիտական լեզվի/տերմինաբանության թերի ընկալման վերաբերյալ,
- թարգմանության և հաղորդակցության լեզվի հետ կապված խնդիրների վերաբերյալ,
- փաստաթղթերի ուսումնասիրության գործընթացի առաջացրած դժվարությունների վերաբերյալ:

Հանդիպումների անցկացնան ամենաօպտիմալ ժամանակահատվածը համարում են 45-60 րոպեն՝ կախված հանդիպումների առանձնահատկություններից:

Թե ՄՈՒՀ-երը, թե փորձագետները, թե համակարգողները գտնում են, որ ընդհանուր առմամբ փորձագիտական այցի տևողությունը բավարար է եղել ուսումնական հաստատության մասին ամբողջական պատկերացում կազմելու և ՄՈՒՀ-ի ուժեղ և թույլ կողմերը բացահայտելու համար: Այդուհանդերձ ռեսուրսների դիտարկմանը, փաստաթղթերի ուսումնասիրմանն ու փակ քննարկումներին հատկացվող ժամանակահատվածը պետք է ավելացնել:

Ինչ վերաբերում է ՄՈՒՀ-ի վերաբերյալ տվյալներ վերհանելու տեսանկյունից փորձագիտական այցի հանդիպումների հարց ու պատասխան ձևաչափին, այն հիմնականում արդյունավետ, վստահելի և նպատակահարմար է եղել:

Հետազոտության շրջանակում ուսումնասիրվել է նաև լրացուցիչ տեղեկատվություն տրամադրելու ՄՈՒՀ-ի պատրաստակամությունը և վերջինիս կողմից տրամադրվող աշխատանքային պայմանները: Տեղեկատվության տրամադրման և ստացման գործընթացի վերաբերյալ պատկերն ուսումնական հաստատությունից ուսումնական հաստատություն տարբերվել է. որոշ ՄՈՒՀ-երում անմիջապես տրամադրվել է անհրաժեշտ տեղեկատվությունը, որոշ ՄՈՒՀ-ում կամ տեղեկատվությունը տրամադրվել է ուշացումով կամ ՄՈՒՀ-ը հրաժարվել է տրամադրել հավելյալ տեղեկատվություն/փաստաթուղթ, որը իր հերթին պատճառ է հանդիսացել ժամանակացույցից շեղումների:

Բուհի կողմից տրամադրված ռեսուրսները հիմնականում բավարար են եղել՝ փորձագիտական այցերն արդյունավետ անցկացնելու և անհրաժեշտ տեղեկատվությունը վերհանելու առումով:

Փորձագիտական զեկույցի պատրաստում

Փորձագետները հիմնականում ՈԱԱԿ-ի կողմից կիրառվող փորձագիտական զեկույցի ձևաչափով բավարարված են: Փորձագիտական զեկույցն, ընդհանուր առմամբ, ծառայել է իր նպատակին. մասնավորապես զեկույցը կարող է ազդեցություն ունենալ բուհի նոր ընտրության ռազմավարության վրա և բուհի ընդհանուր վարչարարության և կառավարման վրա, ինչպես նաև նոր վերլուծական հնարավորություններ կարող է ընձեռել: Այնուամենայնիվ, համեմատաբար բացասական արձագանքներ եղել են զեկույցի՝ բուհի միջավայրի ընկալումը և

պատմությունը և զարգացման հետագա ուղղությունը արտացոլելու վերաբերյալ. հարցված ՄՈՒՀ-երի 17%-ը գտնում է, որ այն ընդհանրապես չի արտահայտում: Ձեկույցի լեզուն հիմնականում մատչելի է եղել բուհերի համար: Ինչպես հարցումների, այնպես էլ ֆոկուս խմբային քննարկումների ժամանակ հետազոտության մասնակիցները նշել են, որ զեկույցում նշված թերությունները հիմք են հանդիսացել հետագա գործունեության պլանավորման համար: Հարցվածների մեծ մասը զեկույցի վրա միջինում աշխատել են 60-80 ժամ:

Հիմնվելով ստացված տվյալների վրա՝ կարելի է ասել, որ խորհրդատվությունները հասկանալի և շատ օգտակար են եղել ՄՈՒՀ-ի հետագա զարգացման և ապագայում ճիշտ կողմնորոշվելու տեսանկյունից: Իսկ զեկույցներում նշված դիտարկումները հետագայում դարձել են ՄՈՒՀ-ի բարելավման պլանի առանցքային կետեր: Իրականացման իրատեսականության դեպքում որոշ տարակարծություններ կան՝ հարցվածների 17%-ը գտնում է, որ իրականացումը մասամբ իրատեսական չէ, քանի որ խորհրդատվությունները կարող են հստակ սահմանված լինել, այդուհանդերձ առանց գործող մարտահրավերները հաշվի առնելու, իրականացումը կարող է իրատեսական չլինել:

Ինչ վերաբերում է զեկույցի նախնական տարբերակի վերաբերյալ ՄՈՒՀ-ի դիտողություններին և առաջարկություններին, ՄՈՒՀ-երը փաստում են, որ վերջիններս հիմնականում հաշվի են առնվում են փորձագիտական զեկույցի վերջնական տարբերակը պատրաստելիս: Եթե նույնիսկ հաշվի չեն առնվում, բավարարված են փորձագիտական խմբի հիմնավորումներով:

Փորձագիտական զեկույցում նշված թերությունների վերացման բուհի ծրագրի ներկայացման ձևաչափի վերաբերյալ ՄՈՒՀ-երի գտնում են, որ վերանայման անհրաժեշտություն չկա, արդուհանդերձ ֆոկուս խմբային քննարկման ժամանակ առաջարկվեց ձևաչափում առավել մեծ շեշտադրում կատարել ոչ թե քայլերի հաջորդականությանը և գործողություններին, այլ արդյունքին և վերջինիս կատարողականի հստակ ցուցիչներին:

Հավատարմագրման յուրաքանչյուր գործընթացին հատկացված ժամկետների իրատեսականություն

Հավատարմագրման ժամանակացույցի հատկացված ժամկետներն ընդհանուր առմամբ բավարար են եղել գործընթացն արդյունավետ կազմակերպելու համար: Միայն վերապահումներ են ներկայացվել փորձագիտական այցի տևողության և փորձագիտական զեկույցի պատրաստմանը հատկացված ժամանակահատվածների վերաբերյալ: ՄՈՒՀ-երի մեծամասնության կարծիքով փորձագիտական այցի տևողությունը, ընդհանուր առմամբ, բավարար էր ՄՈՒՀ-ի վերաբերյալ ամբողջական պատկեր ստանալու համար: Այնուամենայնիվ, բուհերի աշխատակիցները գտնում են, որ փորձագիտական այցի տևողությունը պետք է սահմանվի ելնելով բուհի մեծությունից: Որպես առավել օպտիմալ տարբերակ որոշ ՄՈՒՀ-եր նշել են 1 շաբաթ: Թե փորձագետների, թե համակարգողների պնդմամբ փորձագիտական զեկույցի պատրաստմանը հատկացված ժամանակահատվածը բավարար չի եղել: Ժամանակացույցից չշեղվելու համար, փորձագետները ստիպված են եղել գերձանրաբեռնված աշխատել: Ուստի առաջարկում են զեկույցների պատրաստման ժամանակահատվածը երկարաձգել նվազագույնը 2 շաբաթով՝ միջինում դարձնելով 8 շաբաթ:

Առհասարակ գործընթացների արդյունավետության վերաբերյալ որպես դիտարկում հարցվածները նշել են, վերջինս իրականացվում է համակարգված, փորձագիտական խմբերը ձևավորվում են փորձառու մասնագետներից, գործընթացներն իրականացվել են թափանցիկ (առաջնորդվելով անկախության ու անկողմնակալության սկզբունքներով) և առաջարկում են

հետագայում պահպանել հավասարության, արդարության առաջնայնության և որակի գերակայության սկզբունքը:

ՀԱՎԵԼՎԱԾ 1

Հետազոտությանը մասնակցած ՈԱԱԿ փորձագետների ընտրանքը

